

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2016

Alena Havlíčková

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Historie odborných učilišť na Kutnohorsku

History of vocational schools in the region of Kutná Hora

Alena Havlíčková

Vedoucí práce: PhDr. Ivo Syřiště, PhD.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku

2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Historie odborných učilišť na Kutnohorsku vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Místo a datum odevzdání práce

.....

podpis

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování panu PhDr. Ivu Syřišti, Ph.D. za jeho cenné rady, připomínky a trpělivost při vedení mé bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat Ing. Bc. Antonínu Hasíkovi a Ing. Vladimíru Michálkovi za poskytnutí materiálů, rad a vzpomínek.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá historií odborných učilišť na Kutnohorsku. Nejdříve popisuje vznik a vývoj odborného vzdělávání. Následně podává přehled o odborných školských institucích, které působily a dodnes působí na Kutnohorsku. Součástí práce je i rozhovor s ředitelem Střední odborné školy a Středního odborného učiliště řemesel Kutná Hora Ing. Antonínem Hasíkem.

KLÍČOVÁ SLOVA

historie, odborné školství, učební obory, Kutnohorsko

ANNOTATION

This bachelor thesis is focused on the history of vocational schools in the region of Kutná Hora. At first, it deals briefly with the formation and development of vocational education. It is followed by the overview of vocational educational institutions that have still been operating in this region. This bachelor thesis also includes the interview with a director of the Secondary technical school and Secondary vocational school of crafts Kutná Hora, Ing. Antonín Hasík.

KEYWORDS

history, vocational education, apprenticeships, the region of Kutná Hora

Obsah

1	Úvod	7
2	Odborné vzdělávání	10
2.1	Sekundární odborné vzdělávání	10
2.2	Postsekundární studium	12
2.3	Terciální vzdělávání	12
3	Historie odborného vzdělávání	14
3.1	Počátky výchovy a starověká výchova	14
3.2	Sředověká a renesanční a humanistická výchova	15
3.2.1	Učedník	17
3.2.2	Tovaryš	17
3.2.3	Mistrovská zkouška	17
3.3	Školství v době tereziánských reforem s důrazem na vzdělávání budoucích řemeslníků	18
3.4	Vzdělávání v době Rakouska Uherska, rozvoj systému odborného vzdělávání... ..	19
3.5	Školství v Československé republice v letech 1918- 1939	19
3.6	Proměny školského systému v období Protektorátu Čechy a Morava.....	20
3.7	Vývoj odborného školství po roce 1945	21
3.8	Vývoj odborného školství po roce 1989	25
4	Charakteristika regionu Kutnohorsko.....	26
5	Kutná Hora	29
6	Odborná učiliště v Kutné Hoře	30
6.1	Střední odborná škola a Střední odborné učiliště řemesel Kutná Hora	30
6.1.1	Střední odborné učiliště řemesel	31
6.1.2	Střední odborné učiliště strojírenské Kutná Hora.....	32

6.1.3	Střední odborné učiliště Místního hospodářství Na Náměti.....	32
6.1.4	Střední odborné učiliště stavební Kutná Hora.....	33
6.1.5	Střední odborná škola a Střední odborné učiliště oděvní Kutná Hora	34
7	Čáslav	36
7.1	Odborná učiliště v Čáslavi.....	36
7.1.1	Střední odborná škola a Střední odborné učiliště dopravní Čáslav	36
7.1.2	Střední odborné učiliště Čáslav, Žižkovo náměstí 75	40
8	Zruč nad Sázavou	46
8.1	Odborné učiliště při národním podniku Sázavan.....	46
9	Rozhovor s ředitelem Střední odborné školy a Středního odborného učiliště řemesel Kutná Hora	48
10	Závěr.....	57
11	Seznam použitých zdrojů.....	59

1 Úvod

„Vzdělání má hořké kořínky, ale sladké ovoce.“

Démokritos z Abdér

460-370 př. n.l.

Na úvod bakalářské práce jsem si dovolila použít slova řeckého filosofa, myslitele a vědce Démokrita z Abdér. Výrok muže, který zavedl pojem atom, si zaslouží pozornost i v dnešní době. Době, která se vyznačuje rychlostí, přesností, vysokými nároky na člověka a jeho výkony. V současném uspěchaném přetechizovaném světě se často protěžují materiální věci nad rozumem, poznáním a vědomostmi. Vzдалujeme se touze poznávat, sebevzdělávat a sebezdokonalovat se v nejrůznějších oblastech. Místo na sebe, svůj rozum a své ruce spoléháme na moderní technologie. Je to jednodušší a snazší. Sami a dobrovolně se zbavujeme krásy objevování, tvůrčí invence, ale i řemeslné dovednosti.

Tématem mé bakalářské práce je historie odborných učilišť na Kutnohorsku. Výběr nebyl zcela nahodilý. K odbornému vzdělávání mě pojí osobní pracovní zkušenost. Jako vedoucí odborného výcviku kadeřnic působím na Středním odborném učilišti a Střední odborné škole řemesel Kutná Hora. Sama se tedy snažím předat vlastní zkušenosti, znalosti a dovednosti získané v praxi svým mladým svěřencům. Kutnohorsko je region s bohatou historií, s průmyslovou i zemědělskou tradicí, je rodištěm mnoha významných osob nejen pro český národ. Zaměříme-li se na průmysl, od poloviny 50. let 20. století, dominantní postavení zaujímalo strojírenství a silně se rozvíjející autodoprava. Potřeba nových odborných pracovníků podnítila vznik nových školských zařízení, odborných učilišť. Výhodná poloha v okolí řek Labe a Doubravy společně s příznivými podmínkami pro zemědělskou produkci zapříčinila v roce 1863 vznik Rolnické školy, učebního zařízení, které se stalo základem pro současné zemědělské učiliště v regionu. Příchod podnikatele Bati do Zruče nad Sázavou způsobil nejen vznik prosperujícího obuvnického závodu a s tím souvisejícího obuvnického učiliště, ale ve svém důsledku to znamenalo rozkvět a výstavbu celého města.

V úvodu se věnuji vymezení pojmu odborné vzdělávání, sekundárnímu, postsekundárnímu a terciálnímu vzdělávání. V další kapitole se stručně zabývám historií výchovy a vzdělávání od počátků do současnosti. Důraz je kladen na vývoj odborného vzdělávání, nejprve na vznik a funkci cechů, školské reformy Marie Terezie a později na vybrané školské zákony a nařízení, které upravovaly odborné školství.

Při popisu historie jednotlivých učilišť jsem vycházela z kronikových záznamů škol, v mnoha případech bohužel neexistujících. Použitá kronika Střední odborné školy a Středního odborného učiliště Čáslav není uložena ve Státním okresním archivu Kutná Hora, ale u soukromé osoby. První díl kroniky psal vychovatel místního Domova dětí a mládeže Miroslav Žaloudek. Zachycuje v ní počátky dopravního učiliště, nelehké hledání a budování vlastních budov školy, proměny pojetí odborného vzdělávání a propojenost s vedoucím řídicím podnikem ČSAO Pardubice. Kronika z let 1962- 1979 je výrazně subjektivní, podléhá nadšení autora, ale i přesto je významným pramenem popisujícím historii dopravního učiliště. Druhý díl psala v letech 2010-2012 Helena Štáchová, vychovatelka Domova dětí a mládeže. Tyto zápisy zachycují důležité mezníky v současném dění školy, vyznačují se objektivitou, pro detailnější pochopení doby jsou však informace velmi stručné. Cenným zdrojem k historii zemědělského učiliště mi byly mimo jiné vzpomínky Ing. Vladimíra Michálka, vedoucího odborného výcviku na zemědělském učilišti, který stál při jeho zrodu a má s ním spojený celý profesní život. Příspěvek s názvem Proměny zemědělských učilišť v 2. pololetí 20. století sepsal pro účely Národního zemědělského muzea Praha a pro Muzeum českého venkova Kačina. V článku popisuje svůj vlastní životní příběh spjatý se zemědělským učilištěm. Líčí své dětství, dospívání, studia, dobu válečné okupace a pracovní příležitosti. Z toho vyplývá, že text je výrazně subjektivní, přesto jsou informace v něm obsažené historicky velmi přesné a přínosné. Neboť nabízí pohled zevnitř samotného dění, od učitele odborného výcviku, který celý svůj profesní život věnoval výchově a odbornému vzdělávání mládeže. Celým textem dýchá osobní nadšení a láska ke své profesi. Z pozice muže, který se pedagogické činnosti věnoval přes 30 let, popisuje i proměny dětí a mládeže, jejich vztah ke škole a zahradnické práci. Dalším nejen informačním pramenem mi byl řízený rozhovor s ředitelem Středního odborného učiliště a Střední odborné školy řemesel Kutná Hora Ing. Bc. Antonínem Hasíkem, který ho na konci 80. let 20. století pomáhal budovat. Jeho

vyprávění se netýkalo pouze minulosti, ale dotýkalo se i současných otázek českého školství. Rozmluva zpočátku mířená k dějinám učiliště se vyvinula k zamyšlení nad současným stavem nejen zmiňované školy, ale celého systému odborného školství. Ponechala jsem ho v celém znění, bez úprav či jiných zásahů. A přestože Ing. Bc. Antonín Hasík kritikou nešetří, i nadále věří své práci a dělá ji rád.

Cílem mé práce bylo bližší seznámení s regionem Kutnohorsko a propojení charakteru této oblasti s vývojem odborného vzdělávání. Úrodná oblast Středních Čech je tradičně spojována se zemědělstvím, proto jsem chtěla připomenout Rolnickou školu a její vliv a význam pro vznik dalších učilišť se zaměřením na zemědělsko-zahradnické obory. Snažila jsem se vystihnout, jaký vliv měl rozvoj průmyslu od 50. let 20. stol. na nově se vytvářející systém odborného vzdělávání. Ukázat propojení vzniku průmyslových podniků se vznikem školských zařízení, které by závodům dodávaly odborné pracovníky.

2 Odborné vzdělávání

Odborné vzdělávání má v České republice dlouholetou tradici. V systému vzdělávání hraje důležitou úlohu, realizováno je v institucích odborného školství. Odbornému vzdělávání není vymezena zvláštní legislativa. Středoškolské školství včetně odborného a neuniverzitního terciárního vzdělávání je kodifikováno Zákonem č. 561/2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (tzv. Školský zákon). „Tento zákon platí od 1. ledna 2005 a nahrazuje předchozí roztržštěnou školskou legislativu. Zákon stanoví podmínky, za nichž se vzdělávání (tedy i odborné) uskutečňuje ve školách a školských zařízeních, vymezuje práva fyzických a právnických osob při vzdělávání a stanoví působnost orgánů vykonávajících státní správu a samosprávu ve školství.“¹ Zákon 111/1998 Sb., o vysokých školách, kodifikuje univerzitní terciální vzdělávání. Zřizovatelem institucí odborného školství je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky nebo jiný resort, kraj, obec, soukromý zřizovatel, církev.

Již na sekundární úrovni, středních škol, představuje odborné vzdělávání dominantní úlohu. Většina absolventů povinné základní školy pokračuje v dalším studiu na středních školách odborného zaměření či na středních odborných učilištích. Odborným vzděláváním prochází přes 80% žáků, všeobecným 20 %. Na terciální úrovni se jedná pouze o odborné vzdělávání, není rozlišováno od akademického.

2.1 Sekundární odborné vzdělávání

- **Střední odborné školy**-4-letý studijní obor zahrnuje širší všeobecné vzdělávání a odbornou přípravu diferencovanou podle odborného vzdělávání na úrovni ISCED 3A. Ukončeno je státní závěrečnou maturitní zkouškou, která umožňuje studentům pokračovat na terciální úrovni vzdělávání na úrovni ISCED 4A. Absolventi jsou připraveni k výkonu středních technických, ekonomických a obdobných zaměstnání. Reakcí na všeobecný vzdělávací program poskytovaný gymnázií bylo zavedení na středních odborných školách kromě běžných odborných vzdělávacích

---

¹Počáteční odborné vzdělávání v České republice, [online]. 2005. [cit. 12. 10. 2015]. str.5. Dostupné z www.msmt.cz/file/10188_1_1

programů také lycejních programů. Podíl všeobecného vzdělávání v lyceích představuje přibližně 70%, zahrnuje technologii, ekonomiku, přírodní vědy a vzdělávání učitelů. Absolventi jsou přichystáni na pokračující studium obdobných oborů na terciální úrovni.

- **Střední odborná učiliště**- 2 nebo 3-leté učební programy na úrovni ISCED 3C nebo zkrácené studium na úrovni ISCED 4C, u kterého je část závěrečné zkoušky praktická. Studium obsahuje všeobecné vzdělání a odbornou přípravu. Významnou složkou je odborná praxe. Ukončeno je státní závěrečnou zkouškou a výučním listem. Absolventi jsou připraveni na povolání v dělnických, technickoadministrativních oblastech a ve službách. Po úspěšném zakončení je možno pokračovat na postsekundární úrovni, na nástavbovém studiu. V malém počtu 4 -letých oborů ukončených maturitní zkouškou ISCED 3A poskytují střední odborná učiliště kvalifikaci k náročným dělnickým povoláním a k funkcím provozního charakteru a současně otevírají možnost dalšího vzdělávání na terciální úrovni.
- **Integrovaná odborná učiliště**- 1-2 leté učební obory pro žáky, kteří zakončili povinnou školní docházku v nižším než 9. ročníku, nebo 9. ročník neukončili úspěšně, absolventům zvláštních programů základních škol a pro ty, kteří mají speciální vzdělávací potřeby. Učební vzdělávací programy úrovně ISCED 2C/3C jsou zaměřeny na praktický výcvik a přípravu na manuálně méně náročná povolání. Zakončeny jsou závěrečnou zkouškou, bez výučního listu nebo maturitní zkoušky, žák získává osvědčení o závěrečné zkoušce. Ta neumožňuje pokračovat ve studiu na postsekundární či terciální úrovni. Absolventi nachází uplatnění často v tzv. chráněných dílnách. Většinu programů počátečního odborného vzdělávání na úrovni ISCED 2C nabízejí také praktické školy. Ty nezajišťují odbornou kvalifikaci, ale rozvíjí a upevňují manuální dovednosti a pracovní návyky a připravují žáky na výkon pomocných prací v sektoru služeb či výroby. Hlavním cílem této přípravy je dosáhnout co nejvyššího stupně socializace znevýhodněných žáků a usnadnit tak jejich integraci do pracovního procesu v závislosti na jejich zájmech, schopnostech a kompetencích. Odborné vzdělávání a příprava na nižší

sekundární úrovni ISCED 2C je realizováno v souladu se schváleným vzdělávacím programem. Zajišťováno je obvykle speciálními pedagogy za použití specifických učebních metod (reedukačních, kompenzačních, rehabilitačních). Nižší počet žáků ve třídě umožňuje individuální přístup.

2.2 Postsekundární studium

- **nástavbové** - 2-leté studium navazuje na předchozí učební obory. Podmínkou je výuční list ve stejném nebo příbuzném oboru. Zakončeno je státní závěrečnou maturitní zkouškou. Absolvent je poté připraven uplatnit se na trhu práce nebo pokračovat ve studiu na terciální úrovni.

2.3 Terciální vzdělávání

- **Vyšší odborné vzdělávání** (neuniverzitní typ terciálního studia)-podmínkou ke studiu je státní závěrečná maturitní zkouška, délka denního studia jsou 3 roky včetně odborné praxe. Vyšší odborné vzdělávání ISCED 5B je ukončeno absolutoriem. Absolvent je poté připraven pro kvalifikovanou odbornou činnost.
- **Vysoké školy**- bakalářské, magisterské programy na úrovni ISCED 5A, doktorandské studium na úrovni ISCED 6. Studium všech tří programů lze absolvovat v rámci prezenčního studia nebo studia distančního či v jejich kombinaci. Studium bakalářského programu, zdůrazňující profesní charakter, se ukončuje státní závěrečnou zkouškou, jejíž součástí je obhajoba bakalářské práce. Magisterský studijní program, který je zaměřen na získání teoretických poznatků a jejich aplikaci v praxi, je zakončen státní závěrečnou zkouškou, jejíž součástí je obhajoba diplomové práce. Po získání titulu Mgr. lze vykonat v téže oblasti studia státní rigorózní zkoušku, absolvent obdrží titul Dr. v příslušné oblasti. Doktorský studijní program ISCED 6 je zaměřen na vědecké bádání a samostatnou tvůrčí činnost.

Konzervatoře představují specifické studium na úrovni vyšší sekundární či terciální. Vzdělání rozvíjí umělecké vlohy a nadání. Nabízí všeobecné vzdělání a připravuje jedince na další uplatnění v oborech jako je tanec, hudba, dramatická či hudebně-dramatická činnost. V průběhu studia skládají studenti státní závěrečnou maturitní zkoušku. Úspěšným

absolvováním celého vzdělávacího programu konzervatoře získávají vyšší odborné vzdělání zakončené absolutoriem.

3 Historie odborného vzdělávání

3.1 Počátky výchovy a starověká výchova

Výchova jako cílevědomá pomoc při formování rozvoje osobnosti se v dějinách lidstva vyskytuje od samých počátků. Stejně jako lidstvo samo, mění se i výchova, její cíle, obsah, forma a to v závislosti na ekonomických, sociálních, náboženských i kulturních podmínkách.

Na základě prehistorických a etnografických poznatků se dá odvodit, že v prvobytné společnosti určoval charakter výchovy společný způsob života a práce. K první diferenciaci došlo až s dělbou práce, ženy byly vedeny k domácím činnostem, muži naopak k boji, lovu a stavebním pracím.

Se vznikem prvních státních útvarů na Dálném Východě souvisí i vznik prvních škol. Ty se začínají objevovat u panovnických dvorů a chrámových komplexů. Jejich vznik úzce souvisí se sociální diferenciací výchovy, mládež z vládnoucích vrstev je vychovávána s důrazem na vědomosti a tělesnou zdatnost. Obyvatelstvo nižšího původu je vedeno k pracovní a morální ukázněnosti.

Ve starověkém Řecku se rozvinul vyspělý systém výchovy a vzdělanosti. „Nad pojetím výchovy se v antickém Řecku zamýšlelo mnoho filozofů a můžeme říci, že se v Řecku začíná rozvíjet také teorie výchovy-pedagogika (pai s- dítě, agein – vésti).“² K nejvýznačnějším osobnostem antické školy patřil Sokrates, Platón či Aristoteles. Přestože se pojetí výchovy u každého z nich odlišovalo, důraz byl kladen na morální formování jedince a jeho rozumový a duchovní rozvoj. V antickém Řecku byly položeny základy mnoha vědních disciplín.

Ve starověkém Římě byla výchova zpočátku soustředěována v rodině a její hlavní náplň byla pracovní. S rozvojem společnosti a říše se změnil i pohled na výchovu svobodného římského občana. Přejímá se škola řeckého typu, zestátňuje se a proměňuje se dle potřeb státu. Hlavním úkolem byla příprava vzdělaného úřednictva k řízení impéria.

---

² Jůva, Vladimír. Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium. 1. vyd. Brno: Paido, 2001, s.24. ISBN-10:80-85931-95-8.

Nejvýznamnější osobností římské pedagogiky byl Marcus Fabius Quintilianus. Jeho dílo O výchově řečníka je často považováno za první světovou didaktiku.

3.2 Středověká a renesanční a humanistická výchova

Feudální společnost se v Evropě formuje po rozpadu Západořímské říše v 5. století. Sociální diference na jednotlivé stavy (šlechta, duchovenstvo, měšťané, poddaní) se odráží i v pojetí výchovy. Výchova měla být vedena k potřebám středověkého světa, důležitým a formujícím prvkem byla křesťanská víra. Šlechtická výchova byla převážně tělesná a branná, měla připravit feudála pro jeho sociální funkci. Uskutečňována byla na hradech, a její obsah tvořilo sedmero rytířských ctností (jízda na koni, plavání, vrh kopím, šerm, hra v dámu a skládání a zpěv veršů).

První středověké školy byly církevní, vznikaly již od 6. století. Jednalo se o školy klášterní, katedrální a farní. „Těžisko vzdělání tvořilo vedle náboženství sedmero svobodných umění (septem artes liberales), skládající se z trivia (gramatika, rétorika, dialektika) a kvadrivia (aritmetika, geometrie, astronomie, múzika).“³ Jazykem vzdělanosti byla v té době latina, mateřský jazyk se začíná objevovat až v pozdním středověku a to ve školách městských, které byly zaměřeny více pro praktický život. Vyučuje se sedmeru mechanickému umění-zpracování vlny, zbrojířství, lodní plavba, zemědělství, lovectví, lékařství a divadelnictví. Pro středověkou školu je z hlediska metodiky charakteristické mechanické pamětní učení, individuální práce s každým žákem a přísné tresty.

Od konce 12. století vznikají první univerzity a to v oblastech ekonomicky a kulturně rozvinuté jižní a západní Evropy- Bologna, Neapol, Oxford, Cambridge, Sorbonna. První střeoevropskou univerzitou byla Karlova univerzita v Praze, založena byla v roce 1348. Po ní následovaly univerzity ve Vídni, Lipsku, Krakově. Univerzita byla tvořena čtyřmi fakultami, artistickou, teologickou, lékařskou a právníkou. Artistická byla přípravou pro další studia, učila sedmeru svobodných umění, absolvent trivia získal titul bakaláře, po absolvování kvadrivia se stal studujícím mistrem umění. Absolventi ostatních fakult, na

---

³ Jůva, Vladimír. Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium. 1. vyd. Brno: Paido, 2001, s.27. ISBN-10:80-85931-95-8.

kterých se studovalo až po ukončení artistické fakulty, získali titul doktora. Univerzity byly centrem vzdělanosti, vědy a umění.

Od 14. do 16. století dochází v Evropě k intenzivnímu hospodářského a kulturnímu rozvoji. Vznikají první manufaktury, uskutečňují se první zámořské plavby, které otevírají nové cesty do Asie, Afriky, Ameriky. Rozvíjí se mezinárodní obchod, ale i přírodní vědy, filozofie, umění, kultura. V pojetí výchovy se objevují prvky humanismu, škola má nabízet nejen přírodovědné vzdělání a tělesný rozvoj, důraz je kladen i na výchovu pracovní.

Na počátku 15. století se na našem území začíná projevovat reformační hnutí- husitství . Jeho ideový zakladatel Jan Hus se zasloužil o hlubší vzdělávání širokých vrstev. V jeho duchovním odkaze pokračovala Jednota bratrská, která prohloubila pozitivní vztah ke vzdělání i tím, že zakládala síť bratrských škol.

Za zakladatele novodobé teorie vyučování a za filozofa výchovy je označován český myslitel, poslední biskup Jednoty bratrské, teolog, polyhistor a pedagog Jan Amos Komenský. K jeho didaktickým zákonům patří „umění, jak dobře učit“, požadavek učit všemu příkladem, pravidlem a praxí. Prosazuje individuální přístup při vzdělávání, princip názornosti, systematickosti, aktivity a přiměřenosti.

3. 2. 1 Cechy

Od 13. století začaly nejprve ve velkých a později i v menších městech vznikat řemeslnická sdružení, která hájila zájmy svých členů, dohlížela na kvalitu výrobků a zároveň se starala o výchovu a řemeslné vzdělání učedníků. V pravomoci cechů byl i dohled nad skládáním mistrovských zkoušek. Kromě jiného se jednalo o společenský a náboženský status.

Do poloviny 19. stol. doby, kdy začínají vznikat odborné školy specializované na výuku konkrétních řemesel, procházela vývojem i cechovní příprava budoucích řemeslníků. Odlišnosti nevznikaly pouze v průběhu času, ale i v rámci jednotlivých řemeslnických cechů. Historické prameny ukazují na odchylky i v rámci cechů stejného řemesla v různých městech.

3.2.1 Učedník

Kariéra budoucího řemeslníka začínala u učedníka, učně. Věk, ve kterém mohl být chlapec přijat do učení, nebyl pevně stanoven. Od věku se odvozovala i délka učení, ani ta však nebyla pevně určena. Lišila se řemeslo od řemesla či město od města. Obecně se jednalo o dobu od tří do čtyř, resp. šesti let. Cechu se zároveň musel stejně jako mistrovi zaplatit poplatek. Vše bylo řádně kodifikováno smlouvou, poté byl učeň zapsán do cechovní knihy. Po dobu učení se z učedníků stávali členové domácnosti mistrů. Po uplynutí učení byl učedník prohlášen za tovaryše a byl mu vystaven tzv. výuční list neboli list za vyučenou. Z dnešního pohledu se jednalo o individuální formu výuky, stejně jako dnes záleželo na kvalitách mistra i na zájmu učedníka se řemeslu naučit.

3.2.2 Tovaryš

Dříve než mohl tovaryš složit mistrovské zkoušky, musel splnit povinná vandrovní léta, obvykle se jednalo o dva až tři roky. Tovaryš musel absolvovat práci u několika mistrů daného řemesla, poté od nich získal potvrzení o uskutečnění vandru v jejich dílně a stručné hodnocení. Pracovní doba tovaryšů byla pevně stanovena od 14 do 17 hodin denně, zároveň byly určeny svátky, o kterých tovaryš nemusel pracovat. Ve výjimečných případech mohl být tovaryš povinnosti vandru zbaven. Musel však pracovat u mistra v místě svého trvalého bydliště dvojnásobně déle, než by strávil na vandru. Po řádném vykonání vandru, mohl tovaryš požádat o složení mistrovské zkoušky a o přijetí za mistra.

3.2.3 Mistrovská zkouška

Před vlastním složením mistrovských zkoušek musel tovaryš splnit i několik, z dnešního pohledu, administrativních podmínek. Před cechovním shromážděním musel přednést svou žádost a předložit náležité dokumenty, list zachovací, výuční, doklad o řádném absolvování vandru s dobrozdáním mistrů. Kromě toho měl povinnost zaplatit řadu poplatků, např. za materiál na zhotovení mistrovského kusu a poplatek za poskytnutí dílny a další výdaje. V některých případech bylo možno od mistrovské zkoušky ustoupit, jednalo se především o preferovanou skupinu, např. syn mistra, manžel mistrovy dcery. Ve stanovách určitého cechu byla kodifikována i možnost finanční náhrady za mistrovskou zkoušku, zapsána zde byla přesná výše finančního obnosu.

3.3 Školství v době tereziánských reforem s důrazem na vzdělávání budoucích řemeslníků

Třicetiletá válka v letech 1618-1648 znamenala velký zásah do hospodářství, ekonomiky, politiky, náboženství, umění a kultury mnoha evropských zemí. Situace v Českých zemích byla velmi neutěšená, pole byla zpustošena, zemědělství i hospodářství bylo v úpadku, došlo k výraznému demografickému úbytku obyvatel. Postupně se však situace zlepšovala, zrušilo se nevolnictví a došlo k novému rozvoji jak zemědělské, tak i řemeslné výroby. Vznikaly první odborné manufaktury, na našem území se jednalo především o textilní výrobu.

S pronikáním myšlenek osvícenství do systému a pojetí vlády Marie Terezie došlo k reformě veřejného školství. Roku 1774 byl vydán Všeobecný řád školní, první výrazný zásah do školního vzdělávání. Cílem bylo podat každému takové vzdělání, které odpovídá jeho původu. Pro děti, které neměly domácího učitele, byla zavedena povinná školní docházka. Existovaly tři typy škol. Triviální, 1-2 třídní, školy byly zřizovány na venkově, vyučovalo se v mateřském jazyce, důraz byl kladem na katechismus a trivium, počítání, psaní, čtení, a hospodářské a pracovní znalosti. Školy hlavní se 3-4 třídami byly ve městech, kromě trivium se vyučovalo i jiným vědám, od 3. třídy probíhala výuka v německém jazyce. Školy normální existovaly v zemských centrech, byly 4 třídní, náplní bylo rozšířené učení škol hlavních, ale pouze v německém jazyce.

Zavedeno bylo i povinné vzdělávání učňů. Do té doby byli budoucí řemeslní odborníci vzdělávání v tzv. cechách. Od roku 1774 byly zřizovány tzv. nedělní opakovací školy, které měly zajistit odborné znalosti a dovednosti učňů. Pokud neprokázali docházku na tyto opakovací hodiny, nebyl jim vydán výuční list. Roku 1859 byl přijat Živnostenský zákon, který vymezil jasná pravidla přípravy učňů. Zavedl povinnost uzavírat s učni smlouvu, ve které byla jasně dána délka učební doby. Stanovil i povinnost docházky do škol pro průmyslové vzdělání. Tyto školy byly nazývány jako školy pokračovací, neboť poskytovaly odborné teoretické vzdělání odpovídající potřebám dané řemeslné profese. V těchto školách se nejprve vyučovalo pouze v neděli odpoledne, neboť v ostatní dny museli žáci plnit pracovní povinnosti u mistrů. Později se výuka konala také ve všední dny

odpoledne nebo večer. Byly součástí systému odborného vzdělávání až do roku 1930. Tehdy byl změněn jejich obsah, přeměnily se na školy odborné.

3.4 Vzdělávání v době Rakouska Uherska, rozvoj systému odborného vzdělávání

V polovině 19. století se vedle klasických gymnázií začaly objevovat i školy reálné. Tyto tzv. reálky poskytovaly obecné odborné vzdělání odpovídající potřebám místního průmyslu a obchodu. Vzdělání bylo zpočátku určeno pro učně a tovaryše, později bylo vytyčeno pro mistry a drobné podnikatele.

Od roku 1875 se do systému odborného vzdělávání začlenily i státní nižší a vyšší průmyslové školy. Původně tyto školy nabízely pouze odborné vzdělání. Od 20. let 20. století bylo studentům předkládáno i všeobecné vzdělání. Průmyslové školy byly poté zakončovány maturitní zkouškou a její absolventi mohli dále pokračovat ve studiu na technických vysokých školách. Podobným vývojem prošly i jiné odborné školy, již roku 1864 byly položeny základy zemědělských škol, roku 1872 i škol obchodních.

Koncem 19. století vznikaly také školy specializované na výchovu a vzdělání mládeže v daném řemesle. Tato zařízení byla označována jako živnostenská učiliště. Kromě odborných předmětů se zde vyučovaly i praktické dovednosti. Určeny byly pro chlapce i dívky, zřizovány byly samozřejmě odděleně. Novelizace tohoto zákona přináší změnu, kdy úspěšné ukončení tohoto typu studia plně nahrazuje dřívější ukončení učebního poměru tzv. tovaryšským listem.

3.5 Školství v Československé republice v letech 1918- 1939

Vznik samostatného Československa 28. října 1918 přinesl pro obyvatele nového státu mnoho změn. Školský zákon se tehdy však nijak výrazně nezměnil, v platnosti zůstaly školské zákony z období Rakousko-Uherska. V roce 1919 byla zaznamenána určitá změna ve školství a to uvedením Zákona o zrušení celibátu učitelek⁴. Dne 9. dubna 1920 byla zákonem č. 292/1920 Sb. upravena školská správa, dle něj státu přísluší správa a dozor nad vzděláním a výchovou. Ve stejném roce byl přijat zákon o menšinových školách, který zaručoval v oblastech s převahou jinonárodního obyvatelstva zřízení školy národnostních

---

⁴ Zákon č. 455/1919 Sb. zrušení celibátu literárních a industriálních učitelek ve škole.

menšin. Cílem tohoto nařízení bylo prosazení požadavků české národnosti v oblastech, kde se dosud zdržovalo německé obyvatelstvo, školy se zde zatím nenacházely a byl zde proto nechán volný průchod germanizaci.

Malý školský zákon, platný od 21. 8. 1922 do 1. 1. 1945, nastolil osmiletou školní docházku na celém území Československa, opětovně zavedl výuku tělesné výchovy pro dívky, do vyučování byly začleněny dva nové předměty-občanská výchova a výchova ručních prací pro chlapce. Zákon č. 233/1935 Sb. ze dne 20. prosince 1935 o újezdních měšťanských školách umožnil vznik újezdní školní rady, která plnila funkci správního orgánu pro školní újezd i školní obec. Zákon dále upravoval zřizování měšťanských škol v malých venkovských obcích.

Střední všeobecně vzdělávací školy-gymnázium, reálné gymnázium, reformní reálné gymnázium a reálka, byly rozděleny na nižší a vyšší stupeň. Společným pro všechny typy středních škol byla výuka cizího jazyka a ukončení ve formě závěrečné maturitní zkoušky. Její úspěšné vykonání znamenalo možnost pokračovat ve studiu odpovídajícího směru na vysoké škole. Pouze v případě, kdy chtěl uchazeč změnit směr studia, musel vykonat rozdílové přijímací zkoušky. Student mohl školu opustit i po absolvování nižšího stupně a dále pak pokračovat na obchodní akademii, na učitelském ústavu nebo vyšší průmyslové či hospodářské škole. Na středních odborných školách probíhal tzv. abiturientský kurz, který byl určen pro ty studenty, kteří absolvovali celou střední školu a neměli zájem studovat na škole vysoké.

V popisovaném období dochází k nárůstu počtu vysokých škol. Vedle první Karlovy univerzity byla založena Masarykova univerzita v Brně a Univerzita Jana Amose Komenského v Bratislavě.

3.6 Proměny školského systému v období Protektorátu Čechy a Morava

Protektorát Čechy a Morava, státní celek od 15. března 1939 do 9. května 1945, přinesl řadu závratných změn kromě jiného i do oblasti školství. Protektorátní Ministerstvo školství a národní osvěty začalo prosazovat politiku Velkoněmecké říše, ta směřovala k pomalé likvidaci českého školství. Počet českých škol byl výrazně snížen, naopak počet škol německých se zvýšil. Dne 17. listopadu 1939 byly zavřeny vysoké školy, nejprve se

jednalo na dobu určitou trvající 3 roky, poté bylo rozhodnutí změněno na dobu neurčitou. Výraznou osobou českého válečného školství byl bývalý legionář, politik, publicista a ministr školství a lidové osvěty Emanuel Moravec.

V roce 1942 došlo k rozpuštění zemských školních rad, veškeré pravomoci a rozhodování v oblasti školství, které do současné doby spravovaly zemské školní rady, přešly do kompetence ministerstva.

3.7 Vývoj odborného školství po roce 1945

Po roce 1945 byla ze strany tehdejších politiků a pedagogů výrazná snaha, aby nejen odborné školství navázalo na systém vzdělávání v duchu předválečného demokratického období. Špatná ekonomická situace státu způsobená válečnou okupací však tyto snahy činila velmi obtížné. Řešením byla reforma školské soustavy. Za hlavního iniciátora změn byl označován Zdeněk Nejedlý, který od května roku 1945 zastával funkci ministra na nově obnoveném Ministerstvu školství a osvěty (Ústavní dekret prezidenta republiky č. 1/1945 Sb., O organizaci vlády a ministerstev v době přechodné). Nejedlý spolu se svým odborným týmem prosazoval tzv. uniformní, pro všechny stejnou, jednotnou školu. V roce 1946 byly zákonem č. 100/1946 Sb. založeny pedagogické fakulty při univerzitách v Praze, Brně, Olomouci a Bratislavě. Sloužit měly především pro další vzdělávání budoucích pedagogů. Vysokoškolské studium se rozdělovalo podle zařazení studujícího, pro učitelky mateřských škol bylo ustanoveno roční studium, pro učitele obecných škol dvouleté a pro učitele měšťanských škol tříleté studium.

K výrazným změnám došlo po únorovém převratu roku 1948, v čele republiky stanul Klement Gottwald, dosavadní předseda komunistické strany Československa, vlády se ujala komunistická strana. Ve stejném roce byl vydán Zákon o základní úpravě jednotného školství. Zákon 95/1948 Sb. poznamenal české i slovenské školství na dlouhou dobu. Veškeré školství bylo postátněno, všem dětem mělo být poskytováno jednotné vzdělání a výchova. Obsah a cíle vzdělávání byly výrazně zpolitizovány, žákům byl zamezen výběr dalšího vzdělávání dle vlastních zájmů, možností a kvalit. Do školské soustavy byly začleněny mateřské školy, které navštěvovaly děti předškolního věku od tří do šesti let. „Nižší střední škola byla spojena se školou obecnou do jednoho celku - základní školy. Jako střední škola začala být označována pouze škola poskytující vyšší střední

(sekundární) vzdělávání. Zákon významně oslabil selektivní charakter gymnázia: žáci na něm mohli studovat stejně jako na ostatních středních školách až po dokončení jednotné základní školy.⁵ Střední odborné školy nabízely všeobecné i odborné vzdělání, zakončeny byly maturitní zkouškou. Absolventi středních odborných škol mohli pokračovat ve studiu na odborných vysokých školách. Odborná učiliště a učňovské školy se staly součástí systému odborného vzdělávání. Pro učňovské školství bylo důležité znárodnění všech výrobních podniků a faktický zákaz činnosti drobných živnostníků. Pojmy řemeslo, řemeslník se staly politicky a ideologicky nevhodné, nahrazeny byly označením dělník, dělnická profese. V roce 1949 vyšlo nařízení vlády 186/1949 Sb., o úpravě výcviku učňů. Ministerstvo práce a sociálních věcí po dohodě s rezortními ministerstvy vyhlášovalo učební obory, jejich osnovy poté vypracoval Československý ústav práce. Délka učební doby byla od jednoho do tří let. Praktický výcvik mohli učni absolvovat u podniků, které splnily dané podmínky. Hlavní dozor nad učni měl krajský národní výbor, pod jeho kompetence spadaly i závěreční zkoušky a vydávání výučních listů.

V roce 1950 byl schválen a uveden v platnost zákon 96/1950 Sb., o pracujícím dorostu. Zřízeno bylo Ústředí pracujícího dorostu, to předepisovalo učební obory, jejich osnovy a praktický výcvik, učební délku. Dále se podílelo na pozdějším rozmístování pracujícího dorostu do jednotlivých závodů. Na plnění jednotlivých úkolů se měl podílet i Referát pro pracující dorost. Střediska pracujícího dorostu byla zřizována při průmyslových závodech. Tvořena byla pracovišti učňovských dílen, základními odbornými školami a domovem pracujícího dorostu.

Roku 1951 byl přijat zákon 110/1951 Sb., o státních pracovních zálohách. Jeho cílem bylo uvést kvalifikované dělníky do jejich profesí. Nově ustavena byla odborná učiliště, která měla nabízet odborné technické vzdělání. Doba studia byla dva, nebo tři roky. Pracovníky pro ostatní povolání měly připravovat školy závodního výcviku. Doba přípravy těchto učňů byla v rozmezí šesti až dvanácti měsíců. Podle vládního nařízení 111/1951 Sb. měli absolventi škol pracovních záloh povinnost pracovat v určených závodech po dobu tří až pěti let. V roce 1954 bylo vládním ustanovením 19/1954 Sb., o náboru a přípravě mládeže

---

⁵ Počáteční odborné vzdělávání v České republice, [online]. 2005. [cit. 12. 10. 2015]. str.8. Dostupné z www.msmt.cz/file/10188_1_1

mimo učiliště státních pracovních záloh ukončeno působení učilišť státních pracovních záloh při jednotlivých podnicích. Nadále se zřizovaly pouze učňovské školy.

Rok 1953 znamenal pro československé školství další nemalé změny. Nařízením vlády č. 6/1953 Sb. se přejmenoval ústřední školský orgán na Ministerstvo školství a osvěty.⁶ Nově byla snížena povinná školní docházka na osm let a zavedena jedenáctiletá střední škola. Navýšení učiva a zkrácení doby školního vzdělávání znamenalo pro mnoho dětí velké problémy. Nevyhovujícím stavem ve školství se mimo jiné věnoval i 11. sjezd KSČ. Stanoveny byly nové cíle a směry vzdělávání, povinná školní docházka byla opět prodloužena a důraz měl být nově kladem nejen na všeobecné znalosti, ale i na základy zručnosti, pro případ zařazení dítěte do skupiny manuálně pracujících lidí.

Zákon 89/1958 Sb., o výchově dorostu k povolání v učebním poměru (učňovský zákon), nařizoval výchovu učňů v odborných učilištích zřizovaných při podnicích. Ty závody, které neměly učňovská zařízení, měly povinnost zakládat učňovská střediska pro odborný výcvik. Všeobecné a odborné předměty byly vyučovány v učňovských školách. Učeň, respektive jeho zákonný zástupce, měl povinnost uzavřít s podnikem učňovskou smlouvu. Tímto krokem vznikl učební poměr. Podnik se tím zavázal dohlížet na úroveň vzdělání, organizovat závěrečnou učňovskou zkoušku a vydávat výuční list.

V pořadí již třetí školský zákon, č. 186/1960 Sb., o soustavě výchovy a vzdělávání, měnil školský systém a kodifikoval některá dřívější nařízení. Nově byly zřizovány devítileté školy. V oblasti středního vzdělávání se vyvinula odborná učiliště, učňovské školy a střední odborné školy. Současně byla zavedena i škola pro pracující lid, který toužil po vyšším vzdělání. Ta během jediného roku poskytovala zájemcům plné střední vzdělání s maturitou „třídně uvědomělým“ dělníkům, tzv. dělnickým kádrům. Politické myšlení a ideje státu se měly nést plně v duchu pracovního principu. Do učebních osnov se tento princip začal zavádět již na základních devítiletých školách v rámci nově vytvořeného učebního předmětu pracovní výuka. Podobně i absolventi středních všeobecně vzdělávacích škol museli kromě teoretické výuky zvládnout i praxi ve výrobním odvětví. Praxe byla během školního roku vykonávána jeden den v týdnu a o letních prázdninách tři

---

⁶ Vládním nařízením č. 77/1953 Sb., o nové organizaci ministerstev a ústředních orgánů státní správy, došlo ke sloučení Ministerstva vysokých škol a Ministerstva školství a osvěty ve společné Ministerstvo školství. Zároveň bylo zřízeno nově Ministerstvo kultury.

týdny. Maturant měl poté získat nejen maturitní vysvědčení, ale i výuční list. Výrobní podniky však nedokázaly vytvořit potřebná místa pro vykonávání odborné praxe studentů, ti pak byli často na praxi úkolováni nekvalifikovanými pracemi, např. úklidem apod. Proto se později od tohoto modelu vzdělávání upustilo.

V roce 1978 vyšel další školský zákon č. 63/1978 Sb., o opatřeních v soustavě základních a středních škol. Zavedl desetiletou povinnou školní docházku. Jednalo se o spojení osmileté základní školy, která byla složena ze dvou stupňů, a dvou let na jakémkoliv typu střední školy. Střední odborná učiliště se stala nově vytvořeným typem středních škol. Jednalo se o čtyřletý studijní program, který se zaměřoval na učňovské vzdělávání. Studium mohlo být po čtyřech letech ukončeno maturitní zkouškou, následně mohl student pokračovat na vysoké škole. Z tohoto důvodu byl tento druh škol rovnocenný s ostatními typy středních škol. Zavedeno bylo také tzv. následné, večerní či dálkové studium. To umožňovalo získat studentům maturitní vysvědčení za kratší dobu. Podmínkou pro středoškolské studium bylo nejen úspěšné složení přijímacích zkoušek, ale také doporučení o politické vhodnosti uchazeče.

Reforma započatá roku 1976 a zákonem ukotvená roku 1984 zrovnoprávnila všechny proudy středního vzdělávání, gymnázia, střední odborné školy, i střední odborná učiliště. Cílem bylo, aby každý opustil školu s kvalifikací uznávanou pracovním trhem. K výrazné změně došlo na typech škol připravujících mládež pro dělnická povolání. Učební smlouvy byly zrušeny a všichni, kteří se vzdělávali v těchto typech škol, získali postavení žáka. „Ve středních odborných učilištích mohli žáci získat střední odborné vzdělání, které jim poskytlo kvalifikaci k výkonu dělnických a obdobných povolání (tříleté vzdělávací programy), nebo úplné střední odborné vzdělání ukončené maturitní zkouškou (nově zavedené čtyřleté programy), které jim kromě odborné kvalifikace otevřelo možnost ucházet se o přijetí ke studiu na kterékoli vysoké škole. Celkový počet učebních (učňovských) oborů vzdělávání byl snížen.“⁷

---

⁷Počáteční odborné vzdělávání v České republice, [online]. 2005. [cit. 12. 10. 2015]. str. 9. Dostupné z www.msmt.cz/file/10188_1_1

3.8 Vývoj odborného školství po roce 1989

Zásadním vývojem prošel systém odborného vzdělávání po roce 1989, důvodem byly politické, sociální, ekonomické a kulturní celospolečenské změny. Nabídka odborných škol se díky zavedení nových vzdělávacích oborů a programů rozšířila. Systém odborného vzdělávání byl inovován, došlo k navýšení kompetencí a odpovědnosti škol. Změny se dotkly i otázky financování škol. Nově se zavádějí neveřejné školy, soukromé, církevní.

Obsah odborného vzdělávání prošel významnou modernizací, musel reagovat na dynamický a stále se proměňující trh práce. Mezi problémy a otázky, které vyvolávají v současnosti odborné disputace, můžeme zařadit nedostatek zájmu o učňovské obory a technické školy. Smazávání hranic mezi jednotlivými typy škol má za následek vznik lyceí, které integrují gymnaziální a odborné vzdělání. Dochází k snížení velikosti škol v důsledku nižšího demografického přírůstku, ale i díky rozšířené nabídce vzájemně blízkých odborných vzdělávacích programů.

V terciálním vzdělávání změnu přinesla novela školského zákona z roku 1995, která zavádí do školského systému vyšší odborné školy. Další transformací terciálního vzdělávání byl Zákon o vysokých školách z roku 1998, který rozdělil vysoké školy na univerzitní a neuniverzitní, na veřejné, soukromé a státní. Vedle již existujícího programu magisterského a doktorandského byl zaveden i nový studijní program bakalářský.

4 Charakteristika regionu Kutnohorsko

Region Kutnohorsko je severní částí okresu Kutná Hora. Rozkládá se na severním okraji Českomoravské vrchoviny mezi středními toky řek Sázavy a Labe. V rámci Středočeského kraje zaujímá rozlohou 917 km² páté místo. Počtem 81 obyvatel na 1 km² se řadí mezi nejméně osídlená místa kraje. Regionu náleží celkem 88 obcí, z toho 4 mají statut města – Kutná Hora, Čáslav, Zruč nad Sázavou a Uhlířské Janovice a 4 městyse.

Přírodní ráz krajiny není jednotný, na její podobě se uplatňovaly rozmanité geologické vlivy a pochody. Patří ke třem horopisným celkům- Českomoravské vrchovině, Čáslavské kotlině a Polabské nížině. Vodopisně patří severní část regionu do povodí řeky Labe, tekoucí vodu do ní odvádí řeky Vrchlice a Doubrava. Jižní část Kutnohorska je odvodňována Sázavou do Vltavy. Největším stojatým vodstvem je rybník Vavřinec ležící nedaleko Uhlířských Janovic. Především pro rekreaci jsou určeny Velký rybník u Kutné Hory, Vidlák u Černín, Zbýšov u Čáslavi a skupina rybníků v okolí Červených Janovic a v povodí Vrchlice.

Na území regionu Kutnohorsko je i několik proslulých přírodních rezervací. Největší je Obora Žehušice, kde se daří jak domácím listnatým stromům, tak i cizím druhům jehličnanů. Světově proslulou se stala díky ojedinělému výskytu bílých jelenů a daňků, kteří jsou zoologickou zajímavostí. „ Zákonem chráněný přírodní útvar „ Na vrších“ severně od Kutné Hory je zbytkem křídového příbojového útesu se zkamenělinami. Najdeme tu žraločí zuby, úlomky korálů, lastur i ulit měkkýšů.“⁸ Významné a chráněné jsou i lokality Kalamajka u Rohozce, Zbyslavská mozaika a Starkočský lom s doklady života v moři doby křídové.

Kutnohorsko se může pyšnit i bohatou a významnou historií. Nejstarší památky na člověka spadají do starší doby kamenné. Lovci, sídlící při Labi, sem přicházeli asi jen na lov. Místo stop trvalého osídlení máme pouze ojedinělé nálezy pazourkových nástrojů. Z mladší doby kamenné je na Kutnohorsku světově známé neolitické naleziště v Bylanech. V lokalitě nazývané Bílý kámen, vzdálené asi 10 km od města Sázava, se nacházejí pozůstatky jedné z nejstarších těžebních činností u nás, staré asi 7000let. Konkrétně se jedná o krystalický

---

⁸ Kapavíková, Marie. Kutnohorsko. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1978. s. 9.

vápenec zvaný mramor. Nálezy dokládající osídlení území máme i z doby bronzové či železné. V 10. století patřilo území k hustě osídleným oblastem. Nejen z písemných pramenů je známo, že Čáslavsko i Kutnohorsko patřilo mocnému rodu Slavníkovců. Jejich moc byla podepřena ražbou vlastních mincí v Malíně u Kutné Hory. Významným mezníkem pro region bylo nalezení stříbrné rudy a následný rozvoj mincovnictví, razila se zde měna nazývaná pražský groš. Kutná Hora se ve 13. století stala centrem Českého království, jako královské horní město si své postavení držela do 15. století, kdy došlo k omezení těžby. Význam města klesal i v souvislosti s probíhajícími husitskými válkami. Nejen v Kutné Hoře, ale i v jejím okolí, se nachází mnoho historicky významných staveb. Historické jádro města bylo prohlášeno za památkovou rezervaci. Město, skýtající stavby jako je s Chrám sv. Barbory, Katedrála Nanebevzetí Panny Marie, Vlašský dvůr, Kostnice, Jezuitská kolej, Cisterciácký klášter a řada dalších, je od roku 1995 zapsáno na Seznamu světového přírodního a kulturního seznamu UNESCO.

Díky výborným přírodním podmínkám je charakter oblasti zemědělsko-průmyslový. V rámci zemědělství převažuje půda orná - úrodná černozem a hnědozem- nad zalesněnou plochou. Spolu s mírným teplým klimatem jsou zde příhodné podmínky pro pěstování obilovin, cukrové řepy, brambor, zeleniny, ovoce a vinné révy. V živočišné výrobě převažuje chov prasat a skotu na maso a mléko. Nad velkými zemědělskými korporacemi převažují samostatně hospodařící rolníci. Jedním z největších a nejdůležitějších agropodniků v tomto regionu je Unikom, a.s., závod zabývající se podpůrnou činností pro zemědělské a posklizňové činnosti. Smíšenému hospodářství se věnuje i Zemědělské obchodní družstvo Potěhy či ZOS Kačina a.s..

Důležitou úlohu zde zastává průmysl. V 90. letech došlo v důsledku politických a společenských změn k zániku některých velkých významných firem. Jiné našly nového investora a výrobu se jim podařilo udržet a rozšířit. Vznikla i řada nových podniků s výrobou poplatnou poptávce trhu. Tradiční zastoupení má těžký průmysl, strojírenské odvětví reprezentují firmy ČKD Kutná Hora a.s, Ljunghall s.r.o., Variel a.s., Kooperativa, výrobně obchodní družstvo Uhlířské Janovice či Wikov Sázavan s.r.o. Elektrotechnický průmysl zastupuje firma Foxconn Technology CZ s.r.o. Průmysl stavebních hmot reprezentují podniky Goldbeck Prefabeton s.r.o a silnice Čáslav – Holding a.s.

Zpracováním a impregnací dřeva, pilařské výrobě se věnuje LESS a TIMBER s.r.o. V rámci lehkého průmyslu hrál na Kutnohorsku významnou úlohu textilní a obuvnický průmysl. Zastoupen byl dnes již zrušenými závody Modena a Pleas. V současnosti stále prosperuje Sázavan Zruč nad Sázavou, závod vyrábějící dětskou, dámskou i pánskou obuv. Sklářský průmysl je zastoupen sklárnami Kavalier, dnes fungující pod názvem Kavalierglass a.s. Potravinářský průmysl byl mimo jiné zastoupen kutnohorským pivovarem či cukrovarem ve Vrdech. V současné době funguje na Kutnohorsku několik místních pekáren, uzenářských a masozpracujících závodů. Sídlo v Kutné Hoře má největší zástupce tabákového odvětví firma Philip Morris ČR a.s.. Tradici sahající do roku 1910 má průmyslový podnik Zenit s.r.o. Čáslav. V lednu 1993 privatizovala formou přímého prodeje státní firmu Kosmos, která se stejně jako v současnosti zabývala výrobou drogistického zboží.

Vzhledem k bohaté historii oblasti, k velkému množství kulturních a historických památek, ale i díky přírodním zajímavostem je kraj důležitým turistickým centrem. Vyhledávaným turistickým cílem je historické jádro města Kutná Hora. Mezi další významné památky regionu patří např. unikátní románský kostel sv. Jakuba v obci Jakub, Sázavský klášter, Žižkova síň v Čáslavi, gotické hradby v Čáslavi, tvrz Sion a Lichnice, zámek Kačina či Žleby.

5 Kutná Hora

Kutná Hora je okresním městem Středočeského kraje, počet obyvatel je 34 154. Historické jádro města je prohlášeno za státní památkovou rezervaci, na Seznam UNESCO bylo zapsáno roku 1995. Vznik samotného města je úzce spjat s nálezem a těžbou stříbrné rudy. Ta se zde začala objevovat již v 10. století, kdy se na blízkém slavníkovském hradišti v Malíně začaly razit stříbrné denáry. Rozvoji města napomohlo i založení cisterciáckého kláštera v Sedlci v roce 1142. Přelom v dějinách města Kutné Hory znamenal rok 1300, kdy král Václav II. (1278-1305) vydal horní zákoník IUS REGALE MONTARUM, právní zákoník, který po organizační i technické stránce zajistil pravidelný chod stříbrných dolů. Ve Vlašském dvoře, místní mincovně, se razily pražské groše. Privilegia a výsady udělené městu povýšily Kutnou Horu na druhé nejdůležitější město v Českém království. Díky bohatství plujícím do městské pokladny došlo k výstavbě mnoha dnes významných památek, Vlašského dvora, Chrámu sv. Barbory, kostela sv. Jakuba, později Kostnice či Kláštera řádu Sv. Voršilek. K poklesu významu města docházelo od 17. století, mimo jiné došlo k omezení městských privilegií, konci ražby mincí a dolování, třicetileté válce a vpádu švédských vojsk, příchodu jezuitů. Přesto se Kutná Hora může pyšnit řadou překrásných měšťanských domů a jiných památek té doby. Město je rodištěm mnoha významných osobností, mezi které mimo jiné patří humanistický spisovatel Mikoláš Dačický z Heslova, malíř Felix Jenewein, dramatik a spisovatel Josef Kajetán Tyl, dramatička Gabriela Preissová, vlastenec, pedagog a psycholog PhDr. Gustav Adolf Lindner či básník Jiří Orten.

6 Odborná učiliště v Kutné Hoře

6.1 Střední odborná škola a Střední odborné učiliště řemesel Kutná Hora

Škola sídlící v Kutné Hoře do dnešní podoby vznikla postupným sloučením pěti menších škol, Středního odborného učiliště strojírenského Kutná Hora, Středního odborného učiliště Místního hospodářství Na Náměti, Středního odborného učiliště stavebního Kutná Hora, Středního odborného učiliště řemesel a Středního odborného učiliště oděvního a Rodinné školy.

Střední odborná škola a Střední odborné učiliště řemesel Kutná Hora je příspěvkovou organizací zřízenou Středočeským krajem. Vzdělávací zařízení vyučuje studijní čtyřleté obory zakončené maturitní zkouškou, tříleté učební obory s výučním listem i následné dvouleté nástavbové studium zakončené maturitní zkouškou.

Studijní maturitní obory:

- Mechanik zabezpečovacích systémů
- Kosmetické služby
- Veřejnosprávní činnost
- Sociální činnost

Učební obory:

- Kuchař-číšník
- Truhlář
- Elektrikář
- Kadeřník
- Strojní mechanik
- Zedník
- Pokrývač

- Zednické práce
- Malířské práce

Nástavbové studium zakončené maturitní zkouškou

- Gastronomie
- Podnikání

6.1.1 Střední odborné učiliště řemesel

Výstavba školského areálu Středního odborného učiliště řemesel v Čáslavské ulici v Kutné Hoře probíhala v letech 1986-1988. K 1. září roku 1988 bylo učiliště slavnostně otevřeno, oficiální název zněl Střední odborné učiliště stavební o.p. Teplotechna, závod 08 Kutná Hora. Organizačně bylo součástí oborového podniku Teplotechna Praha, proto se také profilovalo jako stavební. První obory nabízené zájemcům proto byly zedník, klempíř a izolatér. Později se nabídka rozšířila i o stavební výrobu a operátora stavební výroby.

V roce 1989 oborový podnik Teplotechna zanikl a novým zřizovatelem učiliště se stalo Ministerstvo výstavby a stavebnictví, po jeho zrušení k 31. prosinci 1990 existovala škola několik měsíců bez zřizovatele, později přešla pod patronát Ministerstva průmyslu a obchodu. Financování školy převzal prostřednictvím školního úřadu stát. Jelikož nemohlo učiliště spoléhat na podnikový nábor nových uchazečů, bylo nutné rozšířit nabídku vyučovaných oborů. Z původně stavebního učiliště se vyprofilovalo univerzální zařízení pro přípravu mládeže v řemeslných profesích. V souvislosti se změnami oborového zaměření se měnil i název školy. K 1. lednu 1991 na Střední odborné učiliště stavebních a řemeslných oborů, později na Střední odborné učiliště řemesel. Měnil se i zřizovatel, z pravomoci Ministerstva průmyslu a obchodu přešlo učiliště pod Ministerstvo hospodářství a od roku 1996 jím je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Ve 2. polovině 90. let nastupovaly do škol početně slabé ročníky, změny v počtu žáků pociťovalo základní i terciální školství. Učňovské školství se muselo vypořádat i se zaváděním povinných 9. ročníků a se sníženým zájmem o řemeslné profese. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy spustilo program optimalizace, který vedl ke slučování menších učilišť do větších konkurenceschopných komplexů.

6.1.2 Střední odborné učiliště strojírenské Kutná Hora

K 1. září roku 1997 se ke stávajícímu učilišti připojilo Střední odborné učiliště strojírenské Kutná Hora. Škola vznikla 1. září 1972 jako učňovské středisko při závodě ČKD Kutná Hora. Výuka zpočátku probíhala v prostorách provozu modelárny. Obory nabízené učilištěm byly dřevomodelář, kovomodelář, frézař, nástrojář, soustružník a slévač. Pro zkvalitnění výuky bylo potřeba zlepšit materiální a technické vybavení učiliště. Původní objekty závodu prošly rekonstrukcí a vznikly nové prostory pro praktické vyučování rukodělných oborů, byla vystavěna škola pro teoretickou výuku, ale i nová sportovní hala pro volnočasové aktivity učňů. Původní ubytovna závodu byla přestavěna na Domov mládeže. Roku 1978 došlo ke sloučení s učňovským střediskem Praga Kutná Hora. K 1. září 1980 se změnil název školy na Střední odborné učiliště strojírenské Kutná Hora, které vychovávalo mládež ve studijních i učebních oborech, nově se začal vyučovat obor mechanik seřizovač. Roku 1990 se z učiliště stal samostatný právní subjekt, došlo k výrazné transformaci vzdělávacího programu a konceptu školy. Učiliště se snažilo reagovat na poptávku pracovního trhu, na zájmy žáků i přání rodičů. Nově byly zavedeny učební obory truhlář, čalouník, instalatér. „Od 1. 11. 1996 je jeho zřizovatelem MŠMT. Počet žáků SOU strojírenského od roku 1995-1996 prudce klesá a jeho význam rovněž. Přitom kovozpracující průmysl je v Kutné Hoře nejvíce rozvinut a potřebuje obnovu pracovních sil. Proto Školský úřad v Kutné Hoře doporučil z hlediska zachování možnosti výuky těchto oborů připojení SOU strojírenského k SOU, OU a U řemesel v Kutné Hoře.“⁹

6.1.3 Střední odborné učiliště Místního hospodářství Na Náměti

V lednu roku 1998 se k Střednímu odbornému učilišti řemesel připojilo Střední odborné učiliště Místního hospodářství Na Náměti. To vzniklo roku 1958 jako účelové zařízení tehdejších pražských obchodních organizací v důsledku prudkého rozvoje televizní techniky a nutnosti vyškolit nové odborníky pro servis a údržbu televizních přijímačů. Důležitou úlohu při začátcích fungování učiliště sehrály spřízněné výrobní elektrotechnické organizace zvané Tesla. Škola nabízela tříletý výuční obor radiomechanik a elektromontér se zaměřením na opravu elektrických zařízení a čtyřletý obor zakončený maturitní zkouškou mechanik elektronických zařízení, později byl zaveden také čtyřletý

---

⁹ Z historie SOU strojírenského v Kutné Hoře [online]. 2008. [cit. 15. 11. 2015]. Dostupné z <http://www.sosasoukh.cz/content/view/88/114/>

maturitní obor mechanik-elektronik. Kromě prostor pro teoretickou výuku disponovalo učiliště kvalitní dílnou pro odborný výcvik. „Během postupného vývoje oboru se vyvíjela i struktura obchodu a servisu, takže učiliště se stalo ve finále součástí Středočeské servisní organizace (Středočeský elektroservis Praha).“¹⁰

6.1.4 Střední odborné učiliště stavební Kutná Hora

K dalšímu sloučení učilišť došlo 1. července 1998, kdy zaniklo samostatné fungování Středního odborného učiliště stavebního Kutná Hora. Počátky stavebního učiliště spadají do roku 1968, kdy bylo středisko praktického vyučování při Okresním stavebním podniku Kolín přesunuto do Kutné Hory. Zde se stalo odloučeným pracovištěm Agropodniku SZP Kutná Hora. „1. 9. 1978 bylo zřízeno Střední odborné učiliště Agropodniku SZP Kutná Hora, které již zcela samo zajišťovalo komplexní výchovu učňů stavebních oborů, to znamená teoretickou i praktickou výuku.“¹¹ Tříleté obory zakončené výučním listem vyučované školou byly zedník, klempíř, pokrývač. V letech 1986-1997 byla nabídka rozšířena o dvouletý učební obor stavební práce. Primárně byl určen pro žáky, kteří vyšli z nižší než 8. třídy základní školy. Roku 1992 byl otevřen nový tříletý obor truhlář pro stavební výrobu. Teoretická výuka probíhala v Kutné Hoře Sedlec, V Olšínách 211, kde byly vybudovány učebny. Praktický výcvik oboru klempíř probíhal ve stejných prostorách jako teoretická výuka. Učební obory zedník a pokrývač měly zajištěn praktický výcvik na různých pracovištích a stavbách Agropodniku. Pro dojíždějící žáky byl vybudován Domov mládeže v prostorách bývalého zámku v nedaleké obci Úmonín, později byl přestěhován do objektu Kláštera řádu Sv. Voršily v Kutné Hoře. Roku 1995 dochází k přejmenování na Střední odborné učiliště stavební Kutná Hora. K 1. září roku 1988 přešlo učiliště pod správu Institutu výchovy a vzdělávání Ministerstva zemědělství a výživy. V roce 1991 byla teoretická výuka a část odborného výcviku přesunuta do části objektu Kláštera řádu Sv. Voršily, neboť původní prostory využívané učilištěm byly navráceny původnímu majiteli. K dalšímu stěhování došlo roku 1994, tentokrát do prostor bývalých kasáren Jana Roháče z Dubé v Čáslavi. Kromě učeben pro teoretickou výuku zde byly vybudovány i dílny

---

¹⁰Z historie SOU MH Hoře [online]. 2008. [cit. 20. 11. 2015]. Dostupné z <http://www.sosasoukh.cz/content/view/64/114/>

¹¹Z historie SOU MH Hoře [online]. 2008. [cit. 20. 11. 2015]. Dostupné z <http://www.sosasoukh.cz/content/view/63/114/>

pro praktický výcvik oboru truhlář. Domov mládeže byl přestěhován nejprve do prostor Domova mládeže při Dopravním učilišti Čáslav, později k Domovu mládeže Střední zemědělskotechnické škole.

6.1.5 Střední odborná škola a Střední odborné učiliště oděvní Kutná Hora

V roce 2004 se v rámci slučování k Střednímu odbornému učilišti řemesel přidal vzdělávací institut Střední odborná škola a Střední odborné učiliště oděvní Kutná Hora. Učiliště, které navazuje a vychází z dlouholeté tradice Rolnické školy. V průběhu let změnilo nejen název, ale i odborné zaměření vyučovaných oborů. Rolnická škola byla založena roku 1863 v Kutné Hoře z podnětu obce kutnohorské. Stavba stála 20 000 zlatek, financována byla z příspěvků zemských, z příspěvků zastupitelstva a hospodářského spolku kutnohorského. Škola byla původně určena jen pro chlapce, školné bylo stanoveno na cenu 16 zlatek ročně. Kapacita byla 20 učňů. Rolnické škole kromě samotné budovy a předzahrádky patřily i hospodářské budovy a blízký zemědělský statek. Roku 1910 došlo k přestavbě školní budovy. Během tzv. první republiky patřila škola k nejvýznamnějším v regionu, nesla jméno Zemská rolnická škola Kutná Hora. Během 2. světové války probíhala výuka na škole podobně jako na jiných školách stejného zaměření. V květnu roku 1945 byla obsazena Rudou armádou, budova školy byla značně poničena, přesto v září začal nový školní rok bez výraznějších změn. V roce 1948 byla jako jiné školy zestátněna, studium přestalo být dvouleté, nový oficiální název zněl Rolnická škola v Kutné Hoře. K ní byla nově přičleněna Základní odborná škola rolnická.¹² Ve školním roce 1950-1951 se škola nově specializovala na rostlinnou výrobu, studium se opět prodloužilo na dva roky. Přejmenována byla na Rolnickou školu pěstivelskou se základní odbornou školou rolnickou v Kutné Hoře. V roce 1952 došlo ke změně názvu na Zemědělskou mistrovskou školu, nově byla určena i pro dívky. Kapacita žáků byla zvýšena na 50-60. Roku 1960 došlo k dalšímu přejmenování, vzniklo Zemědělské odborné učiliště, učební obor zemědělec-mechanizátor. Roku 1962 byl obor zemědělec-mechanizátor přesunut z Kutné Hory do Čáslavi. Původní učiliště se roku 1964 přejmenovalo na Zemědělskou učňovskou školu-obor opravář zemědělských strojů. Teoretická výuka zůstala v sídle školy, odborná praxe byla přemístěna do Uhlířských Janovic. Hospodářské

---

¹² V roce 1948 došlo k rušení Lidových škol zemědělských, místo nich byly u rolnických škol zakládány Základní odborné školy rolnické. V nich výuka probíhala cyklicky, odděleně pro chlapce a dívky.

budovy s pozemky připadly Státnímu statku Čáslav. V letech 1977-79 byla zemědělská škola postupně převáděna do Kladrub, do Kutné Hory naopak přešli na jeden školní rok studenti výučního oboru prodavač z Kolína. Od roku 1978 se zde učili učni oděvních oborů, v roce 1979 zakoupila školní budovu VHJ Prostějov, nově zde bylo zřízeno Střední odborné učiliště oděvní Kutná Hora. Vyučovaly se tři učební obory, krejčová, švadlena, kožešník. Teoretická výuka probíhala ve školní budově, odborný výcvik pak v učňovských střediscích podniků Triola, Modena, Moděva a Kara. Od roku 1991 byla ukončena výuka oboru kožešník. Došlo i ke změně vnitřní koncepce školy, studentům bylo nabízeno i plné středoškolské vzdělání. Škola byla přetvořena na Střední odborné učiliště oděvní a Rodinnou školu v Kutné Hoře. Z návrhu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy byla činnost rodinných škol ukončena ve školním roce 1998-1999. Roku 1994 započala rozsáhlá rekonstrukce budovy, přistavěno bylo druhé patro a levé křídlo. Vznikly nové učebny, kabinety a internát. Nové prostory a vyšší kapacita žáků umožnily zavádět nové učební obory. Od roku 1994 se jednalo o dálkové nástavbové studium oděvnictví, které se později stalo studiem denním. V roce 1997 byl otevřen nový čtyřletý maturitní studijní obor veřejnoprávní činnost. Ve stejném roce byla škola přejmenována na Střední odbornou školu a Střední odborné učiliště oděvní. V roce 2001 byl otevřen další maturitní čtyřletý obor sociální péče.

7 Čáslav

Čáslav je druhé největší a nejvýznamnější město regionu, počet obyvatel je 23 987. Původní slovanské sídlištní osídlení zvané Hrádek spadá do 10. století. Čáslav jako královské město vzniklo za vlády Přemysla Otakara II. v polovině 13. století. Dodnes je patrný gotický půdorys města s pravidelnou sítí ulic, které rámuji zbytky městských hradeb. Do města se vcházelo čtyřmi branami. Ojedinelou památkou gotického opevnění je válcová Otakarova bašta. Další významnou stavbou je raně gotický kostel sv. Petra a Pavla z konce 13. století. Jeho součástí, dnešní sakristie, je kostel sv. Michala z 11. století. Roku 1421 se zde konal slavný čáslavský sněm, na kterém byl do zemské rady zvolen Jan Žižka z Trocnova. Ostatky tohoto husitského vojevůdce se našly v roce 1910 ve výklenku podvěžní mariánské kaple. V 15. a 16. století město postihly dva rozsáhlé požáry, ty společně s probíhající třicetiletou válkou znamenaly pokles významu města. Během 18. a 19. století se Čáslav stává centrem vojenské posádky, správy a hospodářství, mnoha školských zařízení či peněžních institucí.

7.1 Odborná učiliště v Čáslavi

7.1.1 Střední odborná škola a Střední odborné učiliště dopravní Čáslav

Střední odborná škola a Střední odborné učiliště dopravní Čáslav je příspěvkovou organizací, jejím zřizovatelem je Středočeský kraj. Cílem a náplní této vzdělávací instituce je připravit odborníky zabývající se výrobou, opravou, prodejem, servisem a diagnostikou motorových vozidel. Prioritou školy je provádět výuku na úrovni současného stavu automobilové techniky. Teoretická výuka se pravidelně střídá s odborným výcvikem, který je uskutečňován ve školním autoservisu, při tzv. „produktivní práci“ na vozech zákazníků, k dispozici jsou i dílny plně vybavené moderní diagnostickou technologií. Absolventi školy odchází v závislosti na typu studia s výučním listem či maturitní zkouškou, s řidičským oprávněním skupiny B+C, svářečským průkazem a europassem.

V současné době jsou zájemcům o studium nabízeny tyto obory:

- **Střední vzdělání zakončené maturitní zkouškou**

Autotronik

- **Střední vzdělání zakončené výučním listem**

Automechanik

Mechanik opravář motorových vozidel

Autoelektrikář

Klempíř-strojírenská výroba

Lakýrník

Historie školy spadá do roku 1950, kdy v Čáslavi vznikl nový učební ústav. Jeho cílem bylo vzdělávat a vychovat nové odborníky pro prudce se rozvíjející automobilovou dopravu. Středisko pracujícího dorostu, nové učební zařízení v činnost uvedené zákonem 96/1950 Sb., o pracujícím dorostu, spadalo pod patronaci ČSAO KNV Pardubice. Počátky nebyly jednoduché, škola neměla vlastní budovu, dílny, internát ani jídelnu. Prostory nové školské instituci prozatímne propůjčila Základní odborná škola v Čáslavi. Ubytování a stravování pro učně bylo zajištěno v prostorách Štefánikových kasáren. Učiliště nabízelo dvouletý učební obor automechanik. V letech 1950-1952 probíhala výuka prvního ročníku v Čáslavi, druhého ve Středisku pracujícího dorostu v Ústí nad Orlicí. Vyučování bylo cyklické, tři dny teoretické výuky střídaly tři dny praktického výcviku v dílnách. „Nově budované učební zařízení bylo hospodářsky samostatná jednotka, ekonomicky řízená a podřízená Podniku ČSAD KNV Pardubice. (Čáslav před územní reorganizací roku 1960 byla okresním městem a správně patřila do Pardubického kraje.)“¹³ Postupně však narůstaly rozpory mezi Střediskem pracujícího dorostu a Základní odbornou školou, neboť budovu téměř výhradně obsadilo ČSAD. Bylo potřeba najít nové prostory pro teoretickou i praktickou výuku, kanceláře, jídelnu i internát. Přistoupilo se tedy k výstavbě dřevěného baráku, který v budoucnu sloužil podle aktuálních potřeb jako ubytovna, skladiště či hala a byl z větší části vystavěn svépomocí. V roce 1952 začala výstavba nového komplexu školního areálu. Investorem se stalo podnikové ředitelství ČSAD KNV Pardubice a Ministerstvo dopravy. V původním plánu se počítalo s tím, že nové dílny a haly budou sloužit i pro jiné podniky ČSAD, ne pouze pro Pardubice. Projekt počítal s výstavbou haly,

---

¹³ Žaloudek, Miroslav. Kronika SOU dopravní, uloženo u soukromé osoby, 1962-1979, str. 51.

internátu a kuchyňského bloku. Internát byl dokončen v letech 1954-1955, kuchyně se stala jeho součástí roku 1959.

Rok 1951 přinesl zákon 110/1951 Sb., o státních pracovních zálohách. Střediska pracujících dorostu byla zrušena. Stále se rozvíjející hospodářství žádalo v co nejkratší době další kvalifikované dělníky. Nově vznikala Odborná učiliště státních pracovních záloh a Školy závodního výcviku. Původní Středisko pracujících dorostu v Čáslavi bylo tedy nahrazeno k 1. září 1953 Odborným učilištěm státních pracovních záloh č. 24. „Kordinátorem výuky a výchovy v celostním měřítku bylo pověřeno Ministerstvo pracovních sil. To si k operativnímu řízení výchovného procesu zřídilo oblastní správy ministerstva pracovních sil. Čáslavské OU SPZ č. 24 bylo řízeno oblastní správou MPS v Hradci Králové.“¹⁴ Ekonomickou a materiální oblast měl zabezpečit mateřský dílenský podnik, který spadal pod správu Ministerstva dopravy. Pro čáslavské učiliště se z pověření ČSAD KNV Pardubice tímto mateřským podnikem stalo ČSAD č. 812. Postupně se začaly objevovat komplikace ve vztahu mezi učilištěm a mateřským podnikem. Spor byl řešen Ministerstvem dopravy a bylo rozhodnuto vytvořit nový mateřský dílenský závod, který by zajišťoval teoretickou výuku učňů i zabezpečil ekonomiku a hospodářství školy. I nadále přetrvávaly problémy s prostory učiliště, nové stavební objekty nebyly zatím dokončeny a zkolaudovány a nově vzniklá Střední průmyslová škola Čáslav¹⁵ si nárokovala místo, které prozatím využívalo učiliště. Jelikož docházelo k rozporům mezi oblastní správou Ministerstva pracovních sil a mateřským dílenským závodem, obrátilo se učiliště na Kancelář prezidenta republiky. Důsledkem byla návštěva rezortních ministrů školství a pracovních sil. Výsledkem bylo urychlení vytvoření nově zamýšleného Mateřského závodu č. 898 a použití prostor i bez kolaudace.

V roce 1957 došlo k třetí reorganizaci odborného školství, Ministerstvo pracovních sil bylo zrušeno. Oblast odborného vzdělávání byla zařazena pod Ministerstvo školství a kultury. Důvodem bylo, že výuka systému státních pracovních sil nevyhovovala potřebám závodů. Touto reorganizací přešlo čáslavské učiliště od 1. září 1957 pod pravomoc Mateřského dopravního závodu č. 898, který si praktickou výuku přizpůsobil vlastním potřebám.

---

¹⁴ Žaloudek, Miroslav. Kronika SOU dopravní, uloženo u soukromé osoby, 1962-1979, str. 69.

¹⁵ SPŠ Čáslav vznikla v roce 1952 z bývalé Základní odborné školy

Funkce ředitele školy byla zrušena a dosavadní ředitel byl jmenován pedagogickým náměstkem ředitele závodu. Učitelé se nově stali zaměstnanci odboru školství a kultury rady KNV, ostatní pracovníci se stali zaměstnanci závodu. Hospodářská agenda učiliště byla převedena pod ekonomický úsek podniku. Z mateřského dílenského závodu se stal řídicí orgán podřízeného učiliště.

V roce 1959 došlo k další reorganizaci školství, tentokrát k začlenění učiliště do systému ČSAO. Již od roku 1957 se plánovalo přeměnit mateřské dílenské závody v samostatné opravárenské závody v rámci Československých automobilových oprav (ČSAO). Mělo se jednat o samostatné výrobní jednotky a učiliště k nim měla být připojena jako režijní část podniku. Bylo rozhodnuto vyčlenit dosavadní učiliště ČSAO i s mateřskými dílenskými závody z pravomoci Ministerstva dopravy a začlenit je do systému podniků ČSAO. K 1. lednu 1959 bylo nově zřízeno ČSAO KNV Pardubice, jemu byl podřízen původní Mateřský dílenský závod č. 898, nyní nově reorganizovaný jako základní závod ČSAO Čáslav, k němu bylo přiřčeno bývalé odborné učiliště ČASD č. 898. Dále pod něj spadal mateřský dílenský závod s odborným učilištěm v Ústí nad Orlicí, Závod ČSAO Moravany a učňovské středisko v Holicích.

Roku 1960 došlo k novému územně správnímu rozdělení státu. Měnily se kraje i okresy. Město Čáslav bylo nově začleněno do okresu Kutná Hora a Středočeského kraje. Rozpadl se ČSAO KNV Pardubice se sídlem v Čáslavi a nově vznikla ČSAO Čáslav. Ta se v roce 1963 stala společně s ČSAO Praha-Karlín závodem podniku ČSAO KNV Praha.

Léta mezi roky 1964-1980 můžeme pro dopravní učiliště nazvat obdobím hledání stability. Došlo ke stavebním úpravám na internátu, kde i nadále probíhala teoretická výuka. Nově byla vybudována tělocvična. V roce 1968 byla zřízena autoškola s kurzy nabízející řídičské oprávnění pro motocykly a později i pro automobily.

Od roku 1969 učiliště nabízelo i nový učební obor karosář. Důvodem byly změny výrobního programu závodu ČSAO Čáslav, který kromě nákladních automobilů zahrnoval i autobusy.

Od 1. 7. 1980 došlo k další změně ve statutu školy. Nově se přejmenovalo na střední odborné učiliště. Oficiální název zněl Střední odborné učiliště dopravní. „V rámci podniku

ČSAO KNV Praha bylo učiliště vyčleněno z pravomoci a podřízenosti závodu ČSAO Čáslav dnem 1.1 1981 a podřízeno přímo podnikovému řediteli jako organizace na úrovni samostatného závodu ve svazku podniku.¹⁶ V čele stál ředitel školy a tři jeho tři zástupci. V 80. letech byl konečně vyřešen problém s nedostatkem prostor, k levému křídlu internátu byla přistavěna budova určená pro teoretickou výuku.

Vývoj učiliště po roce 1989 je úzce spjat se společensko-politickými změnami. Škola dynamicky reagovala na nabídky a poptávky pracovního trhu. Zavedla nové učební obory, nabídla i maturitní studium. Poté co závod ČSAO přestal existovat, získalo učiliště jednu z výrobních hal a vybuodovala zde moderní karosárnu, elektrodílnu, lakovnu a servis.

7.1.2 Střední odborné učiliště Čáslav, Žižkovo náměstí 75

Střední odborné učiliště se sídlem v Čáslavi je příspěvkovou organizací zřizovanou Středočeským krajem. Spádově dostupné je pro zájemce z regionů Kutná Hora, Kolín, Chrudim, Havlíčkův Brod. Učiliště je školou regionálního významu, připravuje odborníky v gastronomických, zemědělských a technických oborech.

V současné době je kapacita školy pro 414 žáků. Učiliště poskytuje vzdělání v těchto oborech:

- Podnikání (dvouleté nástavbové studium)
- Cukrář
- Kuchař-číšník
- Opravář zemědělských strojů
- Prodavač
- Řezník-uzenář
- Zahradník
- Klempíř
- Opravářské práce

---

¹⁶Žaloudek, Miroslav. Kronika SOU dopravní, uloženo u soukromé osoby, 1962-1979, str. 123

- Stravovací a ubytovací práce
- Zahradnické práce

Zemědělské odborné učiliště, učební obor zemědělec-mechanizátor vzniklo roku 1962, sídlem se stala budova bývalé Zemědělské technické školy na Žižkově náměstí v Čáslavi. O rok později, roku 1963, bylo přejmenováno na Zemědělskou učňovskou školu Čáslav, roku 1964 na Zemědělské odborné učiliště Čáslav.

Roku 1965 bylo do stejné budovy přemístěno Zemědělské odborné učiliště, obor zahradník Žehušice se sídlem v Čáslavi. Tato vzdělávací instituce se vyvinula ze Zemědělského učiliště, které bylo založeno roku 1952 v Žehušicích. Sídlem školy byl místní zámek, který s přilehlým parkem a světoznámou oborou se stádem bílých jelenů a černé mutace daňka evropského, koupil roku 1925 Václav Stome, ředitel Agrární banky. K zahradnickému učilišti jako účelovému zařízení patřil Školní statek-koniferové školky, ale i přilehlé staré skleníky a pařeniště. Pro ubytování učňů sloužil internát. V prvních letech byla učební doba dvouletá, od roku 1956 již tříletá. Učební obor měl připravit odborně zdatné pracovníky-zahradníky, kteří by ovládali práce zelinářské, ovocnářské, květinářské a sadovnické. Po vyučení jako pracující měli možnost pokračovat v dalším studiu na vyšších typech škol. „Každý učeň měl podepsanou učební smlouvu s učebním podnikem. Učební podnik hradil učni náklady za ubytování, kapesné a stravování na učilišti. Po vyučením musel absolvent nastoupit do učebního podniku a odpracovat dva roky v podniku.“¹⁷

Během školního roku se v pravidelných týdenních intervalech střídala teoretická výuka s praktickým výcvikem. „Odborný výcvik učňů začínal společným nástupem v 6.45 hodin. Třída byla rozdělena na pracovní skupiny. Při nástupu se provedla kontrola oblečení a obutí, zvláště jejich vhodnost a čistota. Byla oznámena náplň denní praxe pro jednotlivé skupiny. Skupiny byly přiděleny mistrům odborného výcviku, kteří odpovídali za provoz jednotlivých úseků praktického výseku.“¹⁸ Žáci 1. ročníku vykonávali odbornou praxi v objektech učiliště, stejně tak i učni 2. ročníku, ti ale částečně navštěvovali i školní statek. Učni 3. ročníku měli odborný výcvik většinou v učebních podnicích nebo na školním

---

¹⁷ Michálek, Vladimír. Proměny zemědělských učilišť v 2. polovině 20. století. Uloženo v Národní zemědělské muzeum Praha a Muzeum českého venkova, zámek Kačina. 2009. str. 6.

¹⁸ Tamtéž, str. 18.

statku v Žehušicích pod dohledem instruktorů. Učni zahradnického učiliště měli povinnost pracovat na veřejně prospěšných pracích. Každým rokem 14 dní sázeli (školkovali) podnože na školním statku. Každoročně tak nasázeli přes 400 tisíc rostlin. Vedoucí odborného výcviku pan Vladimír Michálek na tuto činnost vzpomínal: „Pomáhali též při výsadbě zeleně o sobotách i nedělích v okrese Kutná Hora a po celých Čechách. Podle navržených plánů sadových úprav pracovníky učiliště vysázeli učni většinu zeleně v obci Lidice, u plemenářské stanice v Hradištku, kolem skláren v Sázavě, ve Zruči, kolem nově vybudovaných škol, továren a na dalších místech. Učni po několik let pomáhali při rekonstrukci zeleně v Jelením příkopu Pražského hradu. Učiliště často asistovalo při přípravě a pořádání místních, okresních i celostátních zahradnických výstav např. při celostátních výstavách Flora Olomouc.“¹⁹ V době letních prázdnin měli učni 4 týdny volna, ostatní dny toho období probíhal odborný výcvik. Změna nastala v 80. letech, kdy učni měli stejně jako žáci jiných škol 8 týdnů prázdnin.

Na konci 60. let byl na učilišti zaveden nový typ denního dvouletého nástavbového studia. Zájemci ze Středočeského kraje o tento druh následného vzdělávání nastupovali do třetího přípravného ročníku s rozšířeným teoretickým vyučováním o všeobecné vzdělávací předměty. Závěrečnou učňovskou zkoušku skládali ve svém původním učilišti. Po získání výučního listu nastupovali na zahradnické učiliště v Mělníku, kde bylo studium zakončeno úplnou maturitní zkouškou. Nástavbové studium bylo zrušeno ve školním roce 1978-1979.

Od roku 1974 bylo řízení a správa zemědělského učňovského školství převedeno pod pravomoc Ministerstva zemědělství. Pod Ministerstvo školství i nadále spadala teoretická část výuky a její pedagogičtí pracovníci. Ostatní zaměstnanci včetně ředitele přešli pod působnost Krajského institutu výchovy a vzdělávání zemědělských pracovníků Ministerstva zemědělství v Praze. „Při delimitaci SKNV předalo Ministerstvu zemědělství jen ZOUz Žehušice. Vysoce ziskový Školní statek, koniferové školky Žehušice si ponechal a vytvořil již dříve zmiňovanou novou krajskou organizaci KORVZ-koniferové školky Žehušice. Ministerstvo zemědělství těžko neslo tuto zprávu.“²⁰

---

¹⁹Michálek, Vladimír. Proměny zemědělských učilišť v 2. polovině 20. století. Uloženo v Národní zemědělské muzeum Praha a Muzeum českého venkova, zámek Kačina. 2009. str. 19.

²⁰Tamtéž, str. 21.

K 30. srpnu roku 1978 bylo zahradnické učiliště v Žehušicích zrušeno. Důvodem byla snaha Ministerstva zemědělství budovat velká učiliště jednoho oboru. Malá učiliště měla být naopak rušena. Tento experiment začal být realizován u středních odborných učilišť v oboru zahradník. V Čechách a na Moravě jich v té době bylo přes 20. Plán navrhoval vybudovat dvě velká učiliště v Čechách a dvě na Moravě. Místo a začátek výstavby nových učilišť nebyl stanoven. Začalo se rušením těch stávajících, např. Zemědělské odborné učiliště zahradník Žehušice. Ve školním roce 1978-1979 se ve Středočeském kraji do zemědělských učilišť v Liběchově a v Molitorově přihlásil malý počet zájemců. Bylo dohodnuto, že se část přihlášených učňů z učiliště v Žehušicích přemístí do těchto dvou zahradnických učilišť. V té době dostalo Zemědělské odborné učiliště, obor zemědělec mechanizátor výpověď z objektů SZTŠ Čáslav. Pan Michálek na tuto skutečnost vzpomínal: „Institut pro výchovu a vzdělávání pracovníků absolutně odmítl sloučení oboru zahradník a oboru zemědělec mechanizátor do jednoho učiliště z důvodu, že podle navržené koncepce budou budovaná velká učiliště pro jeden obor. Tudíž sloučení dvou oborů pod jedno ředitelství nepřicházelo v úvahu. Před prázdninami po velkých protestech zaměstnanců učiliště, rodičů učňů, zahradnické veřejnosti i okresních funkcionářů institut MAaVž zjistil, že ZOU obor zahradník Žehušice nebude zrušen.“²¹ Informace o zrušení učiliště se pedagogickým pracovníkům i široké veřejnosti dostala až v polovině srpna roku 1978. K 30. srpnu roku 1978 zaniklo Zahradnické učiliště Žehušice. Celkem se v něm za dobu jeho existence vyučilo 664 učňů, přípravný ročník pro nástavbové studium absolvovalo přes 200 učňů. Pedagogové a odborní pracovníci zrušeného učiliště, stejně jako učni 3. ročníku se stali součástí Zemědělského odborného učiliště Čáslav. Učni 1. a 2. ročníku byli po dohodě s rodiči přeřazeni do Zemědělského odborného učiliště Molitorov a Zemědělského odborného učiliště Liběchov.

Zemědělské odborné učiliště v Čáslavi se téhož roku 1978 přemístilo do budov zrušeného zahradnického učiliště na Žižkově náměstí 75. „V rámci přestavby československého školství došlo od 1. 9. 1984 i na ZOU Čáslav ke změnám v systému výchovy a vzdělávání. Ústřední ideou nové koncepce bylo sblížit 3 směry středního vzdělávání (střední odborné

---

²¹ Michálek, Vladimír. Proměny zemědělských učilišť v 2. polovině 20. století. Uloženo v Národní zemědělské muzeum Praha a Muzeum českého venkova, zámek Kačina. 2009. str. 22.

školy, gymnázia a střední odborná učiliště). Název učiliště byl upraven na Střední odborné učiliště zemědělské Čáslav, Žižkovo náměstí 75.“²²

V rámci internacionální spolupráce zajišťovalo učiliště v letech 1981-1991 výuku vietnamských žáků. Během této doby se v 5 turnusech vyučilo přes 70 vietnamských občanů. Tehdejší vedoucí odborného výcviku, pan Michálek, nové studenty popisoval: „Vybraní žáci z Vietnamu přijížděli do naší republiky, aby získali výuční list v oboru a řidičský průkaz. Stáří těchto žáků bylo v rozmezí 18 až 25 let. Většina z nich měla středoškolské vzdělání a mnozí bojovali proti Číňanům a Američanům. Do Československa přijížděli v různou roční dobu, takže školní rok pro ně začínal v různém ročním období. Nejdříve absolvovali v jazykové škole pro cizince tříměsíční přípravný jazykový kurz a po něm teprve přijeli do zemědělského učiliště. Učili se v oboru traktorista-mechanizátor, po změně pak v oboru strojník zaměřený pro zemědělskou výrobu.“²³ Další dva roky pracovali vietnamští absolventi učiliště v zemědělských podnicích v Československu. V 80. letech byla navázána i spolupráce se slovenským SOU Pribenik, ta trvá stále.

Obory vyučované na zemědělském učilišti postupně rozšiřovaly svou nabídku. Původní pěstitel-chovatel byl doplněn o obor traktorista mechanizátor, ten byl roku 1983 nahrazen novým oborem strojník zaměřený na zemědělskou výrobu, později mechanizátor rostlinné výroby. V 90. letech došlo k jeho opětovnému přejmenování na opravář zemědělských strojů. Ve stejné době byl ke kmenovým oborům přiřazen i klempíř pro stavební výrobu. Od 90. let se začal vyučovat učební obor kuchař (ka)-číšník (servírka), řezník-uzenář a cukrář (ka). Pro žáky ze zvláštních škol byl vytvořen učební obor zemědělec hospodyňka, květinářské, zelinářské a ovocnářské práce (později zahradnické práce), opravářské práce a obchodní provoz (později kuchařské práce).

Učiliště se v 90. letech transformovalo z ryze zemědělského na regionální školu se zaměřením na gastronomii, služby a zemědělství. V roce 1993 se změnil název na Střední odborné učiliště zemědělské a Odborné učiliště Čáslav. Společným pro obě zařízení je ředitel a vedení učiliště.

---

²² Tamtéž, str. 23.

²³ Michálek, Vladimír. Proměny zemědělských učilišť v 2. polovině 20. století. Uloženo v Národní zemědělské muzeum Praha a Muzeum českého venkova, zámek Kačina. 2009. str. 23.

Listopadové změny roku 1989 nepřinesly v zaměření učiliště žádné výrazné změny. Agropotravinářské učební obory se měnily pouze v názvech, plánech a v obsahu osnov. I nadále jsou však zaměřeny na potřeby regionu a požadavky rodičů a žáků

8 Zruč nad Sázavou

Zruč nad Sázavou, střed Posázaví, je město vzdálené od Kutné Hory 32 km. Počet obyvatel je 4906. První zmínka o poddanské vesnici pochází z 1. poloviny 14. století. Ze 14. století pocházejí i základy dnešního zámečku, zručské dominanty, který byl původně hradem, vystavěným v gotickém slohu. V 16. století byla Zruč nad Sázavou povýšena jako středisko panství na město. Podstatného zprůmyslnění a spolu s ním i výrazného zvýšení počtu obyvatel a zvětšení významu v regionu se Zruč nad Sázavou dočkala až ve 30. letech 20. století. K rozvoji celé posázavské krajiny přispělo zejména založení továrny Baťa na výrobu obuvi v roce 1939.

8.1 Odborné učiliště při národním podniku Sázavan

Odborné učiliště zaměřené na vzdělávání odborníků v textilním oboru plnilo svou funkci od 40. let 20. století do roku 1998, kdy bylo sloučeno s Vyšší odbornou školou, Střední průmyslovou školou a Obchodní akademií Čáslav.

První zmínky o školní budově jsou z roku 1941. „Její realizace byla dána potřebou stálých prostor k odborné výuce, jež měla připravit a zdokonalit mladé zaměstnance v obuvnickém odvětví, a též snahou pomoci obci, která se již delší dobu potýkala s nedostatkem místa pro žáky obecné školy.“²⁴ V červenci roku 1949 došlo k přejmenování na Odborné učiliště při n.p. Sázavan. Těsné spojení učiliště a podnikového závodu skýtalo výhody pro učně, provoz podniku i samotné město Zruč nad Sázavou.

Zápisy školské kroniky začínají až roku 1960. Obory nabízené uchazečům o studium byly dvouleté, tříleté i čtyřleté. Jednalo se o obory svrškař-svrškářka, strojní obuvník, vysekávač usní, opravář obuvi. Roku 1968 bylo pro velký zájem otevřeno dvouleté studium večerní školy, její činnost byla ukončena roku 1987. Od roku 1979 neslo učiliště název Střední odborné učiliště obuvnické. Roku 1982 se změnila nabídka vyučovaných oborů, svrškař-svrškářka, vysekávač usní, opravář obuvi a nově i operátor kožedělné obuvi. Od počátku 90. let se jednalo o budoucnosti školy, učiliště se mohlo stát samostatným subjektem a.s. Sázavan, nebo se mělo možnost plně osamostatnit. V roce 1993 prošla škola transformací, název byl změněn na Integrovanou školu a zavedly se nové studijní obory. Tříletý provoz

---

²⁴ REBHÁN, Martin. Baťový fenomén ve středočeské krajině. In: *Historická geografie*. 37/2. 2011, str. 259.

služeb pro domácnost zakončený výučním listem, provoz služeb a čtyřletý maturitní management. Od roku 1995 se nabídka rozšířila o nástavbové studium podnikání v oboru. Školní rok 1997-1998 byl posledním v historii školy, obory nabízené uchazečům byly management zpracování kůží, plastů, pryže a výroby, podnikání v oboru zpracování kůže a výroba obuvi, svrškářka a provoz služeb pro domácnost zaměřený na výživu a odívání. K 1. červenci roku 1998 byla přičleněna k Vyšší odborné škole, Střední průmyslové škole a Obchodní akademii Čáslav.

9 Rozhovor s ředitelem Střední odborné školy a Středního odborného učiliště řemesel Kutná Hora

Otázka č. 1: Základní informace o řediteli Střední odborné školy a Středního odborného učiliště řemesel Kutná Hora Ing. Bc. A. Hasíkovi

Ing. Bc. Antonín Hasík, narozen 25. 9. 1949. Šťastně ženat, 2 dospělé děti (40 a 39 let), tři vnoučky (10, 6 a 1 rok). Po studiích a vojenské službě se věnoval dle vlastních slov z dnešního pohledu nevýznamným zaměstnáním. V letech 1976 – 1988 působil jako učitel SPŠ Kutná Hora. Od roku 1988 zastává funkci ředitele Střední odborné školy a Středního odborného učiliště řemesel Kutná Hora.

Otázka č. 2: Kdy a v jaké funkci jste nastoupil na SOSASOUKH?

Na školu jsem nastoupil 1. 2. 1988 jako ředitel, první školní rok jsme zahájili 1. 9. 1988.

Otázka č. 3: Mohl byste popsat začátky fungování učiliště. Materiální vybavenost školy, zabezpečení praxe pro učně, činnost Vašich pedagogických kolegů. Dobu, ve které jste budovali nový typ školského zařízení.

Dne 1. září 1988 začal první školní rok v nové škole, kterou zřídil jako své odborné učiliště tehdejší oborový podnik Teplotechna Praha. Školu postavil na východním okraji Kutné Hory „na klíč“ kolínský Průmstav. A jak už bylo tehdy zvykem, byla dokončena pouze první etapa-škola a Domov mládeže. Dílny se měly stavět až ve druhé etapě. K tomu však již nikdy nedošlo. Poněkud neobvyklé bylo situování školy do Kutné Hory-nejbližší závody Teplotechny byly v Praze a v Jindřichově Hradci, další pak v Brně, Ostravě, Domažlicích, Teplicích, Karlových Varech. Prvními učebními obory byly zedník, izolatér a klempíř. Nábor zajišťoval podnik v sídlech svých závodů, takže se ve škole učily děti z celých Čech. Rok 1989 vše změnil. Teplotechna se rozpadla a zřizovací pravomoc přešla na Ministerstvo výstavby a stavebnictví. To vše k 31. 12. 1992 zaniklo. Škola tak existovala řadu měsíců bez zřizovatele, než se jím posléze stalo Ministerstvo průmyslu a obchodu.

Otázka č. 4: Učiliště odborných řemesel mají v Kutné Hoře dlouholetou tradici, ať se zaměřením na stavebnictví, strojnictví, moderní technologie či služby. Samostatně

existovalo několik školských zařízení, které vlivem mnoha okolností, politické situace, poptávky pracovního trhu, zájmu dětí, zanikaly, obměňovaly nabízené obory. Jak se transformovalo učiliště do současné podoby?

Střední odborné učiliště a Střední odborné učiliště řemesel Kutná Hora začínalo jako závod 09 státního podniku Teplotechna Praha s obory zedník, klempíř a izolatér. V devadesátých letech a těsně po roce 2000 se čtyřikrát slučovalo. Poprvé na SOU strojírenské (obory strojní mechanik, modelář, truhlář a čalouník a v té době již neaktivní slévač a obráběč), podruhé SOU stavební Čáslav (zedník, pokrývač a opět truhlář), potřetí SOU elektro, tzv. Televizka (mechanik elektronik a elektrikář), počtvrté SOŠ a SOU oděvní (švadlena, dámská krejčová, sociální činnost, veřejnosprávní činnost, nástavba oděvnictví).

Otázka č. 5: Jaké byly počátky učiliště v Čáslavské ulici? Potýkali jste se s nějakými závažnými provozními problémy?

Začínali jsme se třemi třídami prvního ročníku, nabírali jsme lidi, dostavovali školu. Byl jsem mlád, byla to krásná doba s pěknými mezilidskými vztahy. Největší problémy jsme řešili po zániku prvního zřizovatele. Aby zvýšila škola svou atraktivitu, zavedla škola v polovině 90. let další obory-jednak maturitní, jednak obory určené pro děvčata. Díky slučování učilišť došlo nejprve k připojení SOU strojírenského, poté SOU stavební Čáslav, SOU místního hospodářství a nakonec SOŠ a SOU oděvní. Řada oborů při tom zanikla, například modelář a krejčí. Se svými téměř 700 žáky a 100 zaměstnanci patří SOŠ a SOU řemesel Kutná Hora mezi největší školy Středočeského kraje a o svoji budoucnost se nebojí. Ale jednoznačná preference všeobecného vzdělávání na úkor odborného si vybrala svou daň. V současné době se ve škole učí jen 12 pokrývačů, 12 zedníků a 91 učňů ostatních technických oborů, zbytek celkového počtu jsou učni oborů služeb a maturanti. Dodnes se ve sdělovacích prostředcích setkáváme s články, které odborné, zejména technické vzdělání zlehčují a bagatelizují. Obrana není jednoduchá. Prostě my, kterým technické vzdělání leží na srdci a kterým „nesmrdí“ manuální práce, musíme o této problematice psát a publikovat víc, než salónní „experti“, kteří ve školství působí, ale přitom vůbec nechápou souvislost vzdělání s výrobní sférou a jeho význam pro budoucnost státu a životní úroveň každého z nás.

Otázka č. 6: Jakými změnami prošly nabízené obory? Podléhají např. módním trendům? Existuje naopak nějaký, který si drží oblibu několik let?

Po zániku zřizovatele (pak jsme měli ještě 5 dalších) jsme přišli o nábor i o pracovní umístění absolventů. Zaváděli jsme obory služeb, orientované zejména na děvčata (kuchař, zahradník, kosmetické služby, kadeřnice).

Otázka č. 7: Jak se učiliště vypořádalo se stále menším zájmem o řemesla?

Naše škola má propracovaný systém spolupráce základní škola-střední škola-zaměstnavatel, s kterým jsme schopní ukázat žákům z 8. a 9. tříd základních škol, jak se dnes vyučují řemesla a kde najdou jejich úspěšní absolventi uplatnění na trhu práce. Díky těmto aktivitám, které byly podporovány i třemi projekty ESF (Aby řemeslo žilo dál, Řemeslo řemeslem zůstane a Cestou přírodovědných a technických oborů napříč Středočeským krajem) jsme dokázali udržet určitý uspokojivý zájem o řemesla. Přesto tři roky po sobě klesají počty žáků na řemeslných oborech. Hodně si slibujeme od zavedení povinných přijímacích zkoušek na studijní obory s maturitou, které by měly zvýšit zájem o učební obory. Určitou alternativou pro překlenutí tohoto období je vzdělávání dospělých pomocí pěti profesních kvalifikací, ve kterých jsme autorizovanou osobou. Nabízíme je již 6 let a podpořili jsme toto vzdělávání účastí v projektech UNIV 2 a UNIV 3.

Otázka č. 8: V současné době se často říká, že současná generace mladých je horší než ta předcházející, méně se učí, méně naslouchá a poslouchá pedagogy, nemá žádné cíle, je líná. Vy sám pracujete s adolescenty několik let, máte praxi, zkušenosti. Jak vidíte současné mladé lidi?

Dnešní mládež není horší než ta dřívější, je jiná. Vyrůstá v jiných podmínkách, má jiné vzory, vliv rodiny (často neúplné) slábne. Nejsou ve své většině ctižádostiví, nejsou ochotni překonávat překážky, volí vždy nejpohodlnější cestu. Nejsou připraveni přebírat odpovědnost. Hlavní důvod vidím v trvalém vymývání mozků medií, slábnoucí roli rodiny a s tím souvisejícím nedostatkem pozitivních vzorů. Vzдор (nebo spíš díky) neustálým reformám ve školství toho vědí podstatně méně, než jejich vrstevníci před 20 lety, o mé generaci ani nemluvě. Ale to není jejich chyba, to je chyba společnosti.

Otázka č. 9: Odborné obory, které Vaše učiliště nabízí, vyžadují určitou zručnost, manuální dovednost, mnohdy i kreativitu. Jak si vedou Vaši učni?

V řemeslných oborech je samozřejmě potřeba určitá zručnost a manuální dovednost. V současné době má většina žáků, kteří přicházejí ze základních škol, tyto vlastnosti v omezené míře. Postupem času, pod vhodným vedením vedoucího odborného výcviku, dělá většina žáků velké pokroky. Samozřejmě se vyskytují případy i velmi nešikovných a nemotorných dětí, kteří si potřebné dovednosti osvojují velmi pomalu a těžce. V těchto případech je důležitá trpělivost a hlavně zájem a odhodlání žáka zvládnout úkoly. V případě lhostejnosti a nezájmu, pak jde všechno o mnohem hůře a pomaleji a to i žáků šikovnějších. Protipólem těchto případů jsou žáci se zájmem o obor a ti, kteří jsou zvyklí doma nebo jinde pracovat (např. rodinná firma, otec nebo děda řemeslník apod.). Z těch se pak stávají tahouni celé skupiny a většinou též reprezentují školu na různých soutěžích, kterých se tradičně zúčastňujeme a kde se naši žáci rozhodně neztratí, což dokazují diplomy a poháry vystavené ve vitrínách. Tito dobří a spolehliví studenti pak většinou nemívají problémy zařadit se do reálné praxe a řada z nich je i velmi úspěšná. Kdysi jsme dělali i praktické přijímací zkoušky. Kde ty časy jsou... Ale některé děti jsou zručnější více, někteří méně. Důležitý je jejich zájem. Pokud naučíme žáky ráno vstát, včas dojít do školy (do práce), tam respektovat své učitele (nadřízené), a učit se (pracovat) podle svých možností, učinili jsme mnoho.

Otázka č. 10: Součástí vzdělání na učilišti je i odborný výcvik, kde učni získávají praktické zkušenosti a dovednosti. Mohl byste nastínit, kde výcvik probíhá, zda v regionálních závodech, v kutnohorských restauračních zařízeních či v učebnách.

V odborném výcviku se snažíme ve vyšších ročnících co nejvíce přiblížit reálné praxi, a proto využíváme všech možností k produktivní práci žáků. Zedníci a pokrývači mají v sezóně odborný výcvik na smluvních stavbách, strojní mechanici a truhláři zhotovují zakázkové výrobky, kadeřnice a kosmetičky nabízejí své služby pro veřejnost. Kuchaři se střídají na jednotlivých smluvních pracovištích. V loňském a letošním školním roce se nám daří též zajišťovat u některých oborů praxi přímo u firem, což je pro žáky jistě přínosem (elektrikáři, mechanici-elektronici, strojní mechanici). V minulých letech nebyl o tuto spolupráci ze strany firem téměř žádný zájem. Nyní, při počínajícím nedostatku

spolehlivých pracovníků, se situace znatelně zlepšila. V současné době spolupracujeme s 11 externími zaměstnavateli. Toto se nám však nedaří u kadeřnic a kosmetiček, kde je naše snaha o spolupráci chápána spíše jako požadavek o vychovávání své budoucí konkurence.

Otázka č. 11: Školství prošlo od roku 1989 velkými změnami, Školský zákon z roku 2005 zavedl rámcové a školské vzdělávací programy, změnilo se také pojetí maturitní zkoušky, nově na školách probíhají státní maturity. Jak se transformace škol projevila na Vašem učilišti. Jak hodnotíte výsledky státních maturit. Existuje i státní podoba závěrečných výučních zkoušek?

Tady vám bohužel nevyhovím. Můj osobní postoj k RVP a ŠVP je silně kritický a to by Vám neprošlo. A fráze říkat nebudu. Státní maturity jsou krokem správným směrem, ale neuvěřitelně byrokraticky ošetřené. Plánovat invazi v Normandii byla proti státní maturitě brnkačka. Problém je jinde – školy potřebují žáky, aby přežily, potřebují být úspěšné a ne náročné (viz výše). Ani státní maturity nevrátí maturitám bývalou prestiž. Navíc jsou nespravedlivě nastavené vůči odborným školám a nechutně protěžují gymnázia. Větší slovo než Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy mají různé neziskovky, větší vliv samozvaní „experti ve školství“ než odborníci! Státní zkoušky znáte, děláme je od prvopočátku, na ty se mně neptejte. Tým okolo Ing. Kočkové odvedl skvělou práci, ale už do toho začínají pronikat ty maturitní nesmysly.

Otázka č. 12: V současné době je velkým trendem mezinárodní spolupráce. Má i Vaše učiliště kontakty se zahraničními školami?

Od roku 2010 spolupracujeme se Súkromou SOŠ SD Jednota ze Šamorína v oboru kuchař, číšník. Spolupráce je zaměřena zejména na aktivity ve smyslu výměnných odborných stáží za doprovodu pedagogických pracovníků jednotlivých škol a vzájemnou prezentací krajové a regionální kuchyně na poli jednotlivých škol. Žáci 2. a 3. ročníku připravují pokrmy české kuchyně při týdenní stáži při jarních termínech a naopak na podzimních termínech pokrmy slovenské kuchyně při týdenní stáži žáků ze Slovenska. Pedagogičtí pracovníci vzájemně konzultují problematiku českého a slovenského školství a možnosti další aktivní spolupráce na bázi odborných studií studentů, ale i dalšího odborného

vzdělávání pedagogických pracovníků v oboru gastronomie. V srpnu 2015 došlo k zahájení spolupráce se školou v Rotenburgu v Německu.

Otázka č. 13: Učiliště nabízí svým studentům mnoho zajímavých programů a projektů. Mohl byste některý z nich představit.

Drtivá většina projektů (projekty ESF) jsou zaměřeny přímo pro žáky SOŠ a SOU řemesel Kutná Hora. V projektu **CPTO** (Cestou přírodovědných a technických oborů napříč Středočeským krajem) byli žáci 2. a 3. ročníků technických oborů zapojeni do plnění jednotlivých aktivit:

- Aktivita projektové dny pro žáky základních škol - žáci středních škol vystupovali v roli instruktorů a předváděli jednotlivé pracovní operace a poté si tyto pracovní zkušenosti zkoušeli žáci základních škol.
- Při aktivitě vzájemné učení působili žáci středních škol v roli asistentů pedagoga v oborých laboratořích při výuce jednotlivých témat z ŠVP základní školy v rámci volnočasových aktivit žáků základních škol.

V projektu **Šablony do škol** absolvovali žáci středních škol stáže u významných zaměstnavatelů při rozšíření hodin praktického vyučování. Jednotlivé skupiny (2-3 žáci) absolvovali praktické vyučování v reálné praxi u zaměstnavatelů pod vedením zkušených instruktorů z řad odborných zaměstnanců daného zaměstnavatele.

Otázka č. 14: Studenti a učni Vašeho zařízení se aktivně zapojují do mnoha sportovních či vědomostních projektů a akcí. Můžete se pochlubit úspěchy některých svých svěřenců?

Ze sportovních úspěchů bych rád připomenul juniorského závodníka Hvězdy SKP Pardubice a našeho žáka oboru elektrikář Dominika Kubce ze Zbraslavic. Letní sezonu 2014 zahájil na výbornou. Dařilo se mu i v halových soutěžích, při únorovém Mistrovství České republiky v atletice juniorů získal hned dvě bronzové medaile v běhu na 1 500 m a na 3 000 m. V březnu mu patřila bronzová příčka na Mistrovství České republiky v přespolním běhu. V květnu absolvoval další z českých šampionátů-běh na deset kilometrů na dráze. Zde startoval v rychlejší závodě v kategorii dospělých, aby mohl

zaútočit na limitní čas pro Mistrovství světa v atletice juniorů, dobrovolně se tak vzdal možnosti bojovat o titul mistra České republiky. „Tento risk se mu vyplatil a odměnou mu byl splněný limit pro prestižní Mistrovství světa mladých sportovců," chválil Dominika jeho trenér Miroslav Wastl.

Vědomostních soutěží se naši svěřenci účastní pravidelně. Rád bych upozornil na jejich úspěchy. V oboru **mechanik elektronik** se jednalo o GES ELECTRONICS- CUP 2012 ve Stodu, v celorepublikové soutěži mladých elektroniků se naše škola umístila ve dvoučlenných družstvech na 2. místě. V GES ELECTRONICS-CUP 2013 v jednotlivcích jsme získali 5. a 21. místo z 26 soutěžících žáků, v družstvech 8. místo za 13 zúčastněných. V JABLOTRON–CUPU 2013 naši žáci obsadili 10. místo ze sedmnácti soutěžících škol. V GES ELECTRONICS CUPU 2015, kterého se zúčastnilo 14 škol z celé České republiky (10 středních průmyslových škol a 4 učiliště), bylo velkým úspěchem 1. místo našeho žáka ve velké konkurenci 28 soutěžících a 10. místo druhého člena našeho týmu. Při celkovém vyhodnocení družstev jednotlivých škol jsme obsadili vynikající 3. místo.

V kosmetické a kadeřnické soutěži Harmonie 2012 - Mistrovství republiky mladých kadeřníků a kosmetiček získaly naše dívky 14. místo ze 17 soutěžících (bronzové pásmo). Podílely se i na Miss Polabí 2014 a na Kutnohorských gastronomických slavnostech na téma „První republika“. Kadeřnice našeho učiliště dosáhly úspěchů na Harmonii 2011 – Mistrovství České republiky mladých kadeřníků, v pánské kategorii jsme získali pěkné 16. místo z 24 soutěžících. V Harmonie 2012 poté 12. místo z 24 soutěžících (stříbrné pásmo).

Kuchaři-číšníci se pravidelně účastní Gastro Poděbrady, v roce 2013 obsadili 4. místo z 11 soutěžících družstev, v roce 2014 vybojovali naši zástupci bronzové pásmo a stříbrné pásmo při účasti 33 soutěžících.

I mladí **pokryvači** měří své síly a dovednosti. V regionálním kole pokrývačů Náchod 2012 jsme získali 1. místo a zajistili si tak účast ve finále v Brně. Mezinárodní mistrovství České republiky konané v Brně roku 2012 pro nás také bylo vítězné. V soutěži pokrývačů, kterou každoročně pořádá Cech klempířů, pokrývačů a tesařů České republiky jsme v roce 2014 v oblasti Čech obsadili 3. místo a postoupili tak do mezinárodního finále v Brně, kde jsme

se po technologické chybě v začátku soutěže umístili až na 7. místě. V dalším ročníku této soutěže, v roce 2015, získali naši pokrývači 2. místo z celkem 5 soutěžících škol.

Pro **truhláře** a **zedníky** je určena soutěžní přehlídka řemesel SUSO. V roce 2014 se truhláři našeho učiliště v regionálním kole v Lysé nad Labem umístili na 3. místě. Ve stejném roce slavili úspěchy v této soutěži i naši zedníci. V regionálním kole se umístili na 3. místě při minimálních bodových rozdílech od prvního pořadí. O jedno místo jim tak unikla účast na celostátním finále v Praze na veletrhu FOR ARCH.

Otázka č. 15:)Střední odborná škola a Střední odborné učiliště řemesel je na Kutnohorsku největším a nejvýznamnějším odborným pracovištěm připravující nové řemeslné odborníky. Mezi školami existuje „boj o žáky“ způsobený jejich malým počtem. Jak se Vaše učiliště snaží nalákat nové učně a studenty?

Naše škola má propracovaný a léty odzkoušený systém náborové činnosti, který tuto školu vynesl do absolutního popředí školských zařízení ve Středočeském kraji, co se počtu žáků týče. Náborový systém je založený na vysoké stabilní úrovni spolupráce mezi základními a středními školami, zaměstnavateli a profesními svazy v oblasti vzdělávání a profesní přípravy žáků v kutnohorském regionu. Je definovaná nasávací oblast (spádovost, dopravní obslužnost, jedinečnost oboru apod.) a pro každou základní školu z této oblasti je určený expertní pracovník (pedagog) školy, který s touto školou komunikuje, navštěvuje ji při rodičovských schůzkách 9. tříd, zajišťuje pro ně odborné exkurze nebo odborné kroužky u nás na škole nebo u významných zaměstnavatelů. Tím se naše škola dostane do podvědomí rodičů a především žáků jednotlivých základních škol. Celý proces je potom podpořen Dnem otevřených dveří, Burzou středních škol, internetem (www stránky školy) a stipendijním programem.

Otázka č. 16: Jak byste hodnotil stav současných učilišť? A vidina budoucnosti?

Vychází to stylově z otázky číslo 13... Budoucnost učilišť nevidím růžově. 25 let jejich podceňování a srážení, redukce dělníků na „operátory“, to nějaká roční nebo dvouletá kampaň nezastaví. To bude mnohaletý boj. Navíc jsem přesvědčen, že šlo o akt promyšlený, který má v dlouhodobém horizontu snížit konkurenceschopnost našeho státu. Teď prosperujeme. Ovšem jako montovna německých (korejských) aut, elektroniky apod.

První krize v mateřských zemích nás sfoukne jako svíčku. Kde je náš vývoj? Kde je naše technická inteligence? Kde je naše kvalifikovaná pracovní síla? Vždyť nás 150 let živí průmysl! Ale abych nebyl jednostranný – jak se uживíme? Co ještě kromě řepky a solárních systémů dokážeme vypěstovat? A jaká je motivace pracovat za nízké mzdy při štědrém sociálním systému? Kolik set tisíc parazitů neseme na svých zádech? Teď pozitivně. Chci, aby k nám děti chodily rády, aby se jim u nás líbilo a abychom mohli spolu s nimi naplňovat krédo naší školy: „Z chlapců muže, z děvčat ženy“!

10 Závěr

Odborná učiliště vzniklá na Kutnohorsku ve 2. polovině 20. století svým zaměřením plně korespondují s charakterem a typem krajiny. V původně převážně zemědělském kraji měla dlouholetou tradici Rolnická škola. Ta se postupně přetransformovala v učiliště se širokou nabídkou oborů, které odpovídaly dobovým požadavkům mládeže i trhu. Prvotní zemědělsko-zahradnické zaměření školy bylo vystřídáno obory služeb typu prodavač, později se orientovalo na oděvní průmysl. S úpadkem zájmu o kvalifikované síly, končí i textilní obory. Na zahradnickou tradici navázalo Zemědělské učiliště v Žehušicích, kde byly k výuce využívány prostory místního zámku, skleníky i přilehlý park. Po reorganizaci bylo učiliště přestěhováno do nedaleké Čáslavi, na praktické vyučování však i nadále byly nějaký čas využívány skleníky v Žehušicích. V současné době nabízí Střední odborné učiliště Čáslav kromě zemědělských a zahradnických výučných oborů i vzdělání v oblasti gastronomie a služeb s ní blízkých. I zde je patrný současný trend, ústup od zemědělských oborů a naopak stabilně vzrůstající zájem o gastronomické služby. Rozvoj průmyslu a s tím související vznik strojírenských dílen a podniků v regionu podnítl a vyvolal potřebu školské instituce, která by vychovávala a vzdělávala odborné dělníky a pracovníky. První technická strojírenská učiliště se tedy rozvíjela pod „ochranou“ ČKD. Podobně tomu bylo i v dopravním průmyslu, dynamický rozmach automobilové přepravy vyvolal poptávku po odbornících. V roce 1950 tak v Čáslavi vzniká dopravní učiliště pod patronací ČSAO Pardubice. Střední odborná škola a Střední odborné učiliště dopravní v Čáslavi se i nadále těší velkému zájmu uchazečů, ale i zde došlo k proměnám nabízených oborů, které podléhají modernizaci dopravních technologií. Zvláštním typem učiliště bylo obuvnické se sídlem ve Zruči nad Sázavou. I zde byl důležitým prvkem podnik, v tomto případě Baťa, který ho zaštiťoval. Bohužel učiliště bylo pro nízký zájem uchazečů přiřčeno k Vyšší odborné škole, Střední průmyslové škole a Obchodní akademii Čáslav. V současné době největším školským zařízením věnující se odbornému vzdělávání a výchově mládeže je Střední odborná škola a Střední odborné učiliště řemesel v Kutné Hoře. Rozhovor s jejím ředitelem o historii, současnosti ale i budoucnosti školy je součástí mé bakalářské práce. Podle jeho vlastních slov české odborné školství nečeká zářivá budoucnost. Chybí nám kvalifikovaní dělníci i technická inteligence, úroveň řemesla stále klesá. Přes všechna tato

fakta se snaží mladé lidi motivovat v jejich studiu, učitelům teoretické výuky i učitelům odborného výcviku vytváří vhodné podmínky a zázemí pro jejich činnost. A neztrácí naději, stále věří v renesanci řemeslných oborů a v potřebu vychovat manuálně zručné jedince, kteří obstojí na současném trhu práce. Já sama na tomto učilišti působím jako vedoucí odborného výcviku oboru kadeřník-kadeřnice. Ze své krátké pedagogické praxe nemohu hodnotit a srovnávat stav odborného vzdělávání. Mohu pouze dodat vlastní subjektivní pohled na obor, kterému se profesně věnuji přes 10 let. Porovná-li přístup učňů k oboru kadeřník - kadeřnice v současné době a době, kdy jsem sama studovala, chybí mi nyní větší zájem a zaujetí. Touha být ve svém oboru úspěšný, něčeho dosáhnout. Nemohu říci, že by jim chyběla manuální zručnost, ale nemají v sobě dychtivost posouvat se, spokojí se s minimem. A mnohdy ani svou budoucnost nevidí ve studovaném oboru. Přesto se najde několik výjimek, nadšenců, kteří mi ukazují, že má práce má smysl a cíl. Při psaní bakalářské práce jsem poznala nadšení učitelů, vedoucích odborného výcviku i samotných učňů při budování nových učilišť a školských zařízení. Učilo se mnohdy v provizorních podmínkách, bez pomoci současných moderních technologií, teoretická i praktická výuka často podléhala politickému tlaku doby, ale i přesto absolventi učilišť byli ve svých oborech kvalitně připraveni na další profesní dráhu, které se věnovali a byli v ní úspěšní. O tom svědčí skvělá kvalita tehdejších řemeslných výrobků, věhlas průmyslových továren, ale i společenské postavení řemeslníků.

Po roce 1989 došlo ke společensko-politickým proměnám, které se odrazily i na školství. Některé vzdělávací obory prošly transformací, některé zanikly, naopak vznikaly nové. V závislosti na snižující se produkci průmyslových závodů v regionu, klesá i poptávka po kvalifikovaných řemeslnících či řemeslně kvalifikovaných učních. Nově vznikají učební obory poplatné, jak poptávce trhu, tak i společenským trendům. Stále oblíbené se těší obory služeb jako např. kadeřník-kadeřnice, kosmetička, kuchař (ka)-číšník (servírka). Naopak tradiční řemeslné obory jako např. pokrývač, lakýrník, slévač a jiné jsou žáky základních škol jen velmi málo vyhledávané, přestože je poptávka v místních průmyslových podnicích po těchto profesích stabilně velmi silná.

11 Seznam použitých zdrojů

1. PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.
2. JŮVA, Vladimír. *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-85931-95-8.
3. JŮVA, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky*. 3. rozš. vyd. Brno: Paido, 1995. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-07-9.
4. KAPAVÍKOVÁ, Marie. *Kutnohorsko*. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1978.
5. *Počáteční odborné vzdělávání v České republice*, [online]. 2005. [cit. 12. 10. 2015]. Dostupné z www.msmt.cz/file/10188_1_1
6. ŽALOUDEK, Miroslav. *Kronika SOU dopravní, uloženo u soukromé osoby*, 1962-1979.
7. ŠTECHOVÁ, Helena. *Kronika SOU dopravní, uloženo u soukromé osoby*, 2010-2012.
8. MICHÁLEK, Vladimír. *Proměny zemědělských učilišť v 2. polovině 20. století*. Uloženo v Národní zemědělské muzeum Praha a Muzeum českého venkova, zámek Kačina. 2009.
9. REBHÁN, Martin. Baťový fenomén ve středočeské krajině. In: *Historická geografie*. 37/2. 2011.
10. *Z historie SOU MH Hoře* [online]. 2008. [cit. 20. 11. 2015]. Dostupné z <http://www.sosasoukh.cz/content/view/64/114/>
11. *Z historie SOU MH Hoře* [online]. 2008. [cit. 20. 11. 2015]. Dostupné z <http://www.sosasoukh.cz/content/view/63/114/>
12. *Z historie SOU strojírenského v Kutné Hoře* [online]. 2008. [cit. 15. 11. 2015]. Dostupné z <http://www.sosasoukh.cz/content/view/88/114/>

